

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צק לון

לקט חרומים

תוכן הענינים

- 3 . . . . . כללי לחמת-מדבר
- 9 לויט'קולי אָמיל ולגה . . . . . להאחדת עקרונות-המלחמה.
- 23 לויט'קולי גים ב. פיקט "התופי - יופי; אך בי"ש יש ממש"
- 28 . . . . . האוכלוסיה האזרחית במלחמה שוטלית.
- 34 . . . . . אימוני-ירי בגימות-השריון הסוביטיים.

צבא הגנה לישראל
הוצאת «נערכות»

כלליה של מלחמה בכלל - יתר-תוקף להם בלחמת-מקרב

כללי לחמת-מקרב

תזכיר לסיכום לקח המבצעים, שחובר בידי רומל
כנספח לספרו של בריגדיר צ. יאנג "רומל"

צפון-אפריקה היתה, כמסתבר, האחת מזירות הפעולה שבה התנהלה המלחמה בצורתה החדשה ביותר. כאן ניצבו אלה מול אלה עוצבות ממונעות בשלמות, שכן פתח המדבר השטוח, חסר המכשולים הטבעיים, אפשרויות פעולה שלא נראו מראש. רק כאן ניתן להגשים במלואם את עקרונות המלחמה הממונעת בלחמת הטנקים, כפי שנהגו להורות כבר לפני 1939, וביחוד - רק כאן ניתן היה להוסיף לפתחם, ואמנם, רק כאן התפתחו למעשה מערכות-טנקים טהורות בין עוצבות-שריון גדולות; והגם שלעתים הפך המאבק לאורח לחימה סטטי, הרי השלבים החשובים יותר - ב'42-1941, בעת האופנסיבה של הגנרלים הבריטיים האניגהם וריטשי, וכן בקיץ 1942, עד לכיבושה של טוברוק - היתה הלחמה בנוסחה על עקרון הניידות המוחלטת.

מבחינה צבאית היו פני הדברים של הלחמה המדברית חדשים לנו בתכלית; האופנסיבות בפולין ובמערב גערכו נגד יריבים, אשר בפעולותיהם נאלצו לשקול תמיד את אפשרויות סעולתן של דיביזיות-הרגלים הבלתי ממונעות שלהם, ואשר לחמת-כך הוגבל חופש החלטתם כדי שואה, במיוחד בפעולות נסיגה, ואמנם, הם נאלצו תכופות, מחמת מגבלתם זו, לנקוט באמצעים בלתי מתאימים כלל וכלל כשביל לעכב את התקדמותנו. לאחר פריצתנו בצרפת נשטפו ואוגפו דיביזיות-הרגלים של האויב ע"י כוחותינו הממונעים. עם זאת נאלצו העתודות האופרטיביות של האויב להפקיר עצמן למהלומות כוחותנו התוקפים, כשהן נמצאות תכופות במצב שאינן נוחות מבחינה טקטית - וכל זאת מתוך מאמץ לזכות בזמן "אפשר את נסיגת חיל-הרגלים.

במאבק של דיביזיות-הרגלים בלתי ממונעות נגד אויב ממונע ומשוריין נודע יתרון לפעולתן רק שעה שהן מחזיקות במערך-עמדות מוכן מראש. שכן משנפרץ "אוגף מערך-עמדות כזה, ודיביזיות-הרגלים המחזיקות בו נאלצות לסגת, הופכות הן קרבן חסר-אונים לאויב ממונע. במקרים קיצוניים אין הן מסוגלות אלא להחזיק בעמדותיהן עד הכדור האחרון. בנסיגה הופכות דיביזיות-הרגלים למקור-טרדות עצום כיון שיש הכרח, כפי שכבר צוין לעיל, להפעיל עוצבות ממונעות כדי לזכות

מחברים ומקורות

(הערות והארות לקורא)

כללי לחמת-מקרב

סיכום זה נכתב בשעתו ע"י פלדמרשל ארוין רומל כהקדמה לדו"ח על המלחמה באפריקה. הוא פורסם לראשונה כנספח לספרו הידוע של הבריגדיר דסמונד יאנג "רומל" אשר הופיע לפני זמן מה באנגליה.

כזכור, מגמתו של ה"צקלון" היא לפרסם, לעתים, מלבד קטעי עתונות צבאית, גם פרקים מתוך ספרים בעלי ענין לקורא-החיל.

להאחדת עקרונות-המלחמה, מאת לויטננט-קולונל אמיל ולגה.

מחקר מקיף זה הוא פרי-עטו של מרצה ב"בית-הספר למלחמה" הבלגי, והופיע לראשונה בירחון "הצבא-האומה" (L'Armée - La Nation), בטאיוו הרשמי של מניסטריון ההגנה הבלגי.

"התופי" - יופי; אך ביי-ש יש למוש, מאת לויטננט-קולונל ג'ורג' ב. פיקט.
Candy's Dandy, Bul Likker's Quicker

המחבר הוא קצין-שריון בצבא ארה"ב, והשתתף במלחמת-העולם השנייה במסגרת הדיביזיה ה'11 וה'16. הוא גם שירת עם יחידות שריון בקוריאה. בוגר מחזור 1941 של האקדמיה הצבאית האמריקאית בוסט-פוינט. המאמר לקוח מתוך הירחון האמריקאי "כוחות-הקרב" (Combat Forces).

האוכלוסיה האזרחית במלחמה טוטלית.

מאמר זה, המשקף גישה שביצרית לבעית האוכלוסיה האזרחית במלחמה הטוטלית של ימינו, פורסם בשעתו במקום נכבד ביותר ב"כתב-העת הצבאי הכללי השביצרי" (Allgemeine Schweizerische Militearzelschrift), המחבר הרצה בעילום שמו, חתם בשם "הלוטיקוס".

אימוני-ירי בניסות-שריון סובייטיים

ידיעות בנות-סמכא על הצבא הרוסי ואימונו הן נדירות ביותר. משום כך נודע ענין רב לסדרת קטעים מתוך חוברת-אימון לגיסות טנקים רוסיים, שנתפרסמו לא מכבר בהמשכים בדר-שבועון השביצרי - "החיל השביצרי" (Der Schweizer Soldat). תרגומם העברי של קטעים אלה, בלויית הקדמות והערות כתב-העת השביצרי, ניתן איפוא להלן.

תמונת השער

טנק רוסי בהתקפה במלחמת-השנייה.
(ראה מאמר אמון-ירי בגייסות-השריון הסובייטיים)

בזמן למען חילוץ. עלי עצמי היה להתנסות בנסיון כזה במהלך נסיגתם של כוחות-הציר מקירנאיקה בחורף 1941—42 מאחר שלכל חיל-הרגלים האיטלקי ולמרבית חיל-הרגלים הגרמני — לרבות מרביתה של העוצבה שעתידה היה להיות לדיביויה-הקלה ה-90 — לא היו כל-ירכב. חלק מהם נאלצו להעניו בכלי-הרכב של שדרות האספקה, שנסעו הלוך וחזור, וחלקם האחר חייב היה לעשות דרכו בצעדה. רק הודות לכושרן-הלוחם של עוצבות-השריון שלי אפשר היה לחפות על נסיגת חיל-הרגלים האיטלקי-גרמני, כיון שהדיביויות הבריטיות שהיו ממונעות בשלמות, היו שריונות ברדיפה נמרצת. בדומה לכך, אפשר ליחס את מפלתו של גרציאני (1) בעיקר לעובדה שהצבא האיטלקי, אשר חלק הארי שלו היה בלתי ממונע, חסר-אונים בשטח המדברי הפתוח כנגד הכוחות הבריטיים. שהיו אמנם חלשים אך ממונעים בשלמות: השריון האיטלקי, הגם שחלש היה מכדי עמוד בצלחה איוושהי בפני השריון הבריטי, נאלץ להיענות להזמנה לקרב — ובכך איפשר את השמדתו הגמורה — תוך כדי הגנה על חיל-הרגלים.

מתוך אורח המלחמה בלוב ובמצרים, אשר התפתח על טהרת המינוע, עלו ונסתמנו חוקים ידועים השונים ביסודם מאלה שהפכו מקובלים בזירות-מלחמה אחרות. ברם הם יהיו בגדר "תקנים" לעתיד-לבוא שעה שתלוטנה העוצבות בעלות מינוע מלא.

בשטח מדברי מישורי, ההולם כל כך תובלה-במינוע, גורם כיתור של כוח ממונע-בשלמות לתוצאות הבאות:

א. האויב מוצג במצב טקטי הגרוע ביותר שניתן להעלותו על הועת. שכן ניתן להנחית עליו אש מכל עבר, ואפילו יוקף האויב משלושה צדדים בלבד לא תהא עמדתנו ניתנת להחזקה מבחינה טקטית.

ב. משנשלמה לפיתת כוחותיו של האויב נגזר עליו, מבחינה טקטית, לפנות את האזור המוחזק על ידו, אכן, כיתורו של האויב, והשמדתו לאחר מכן ב"כיס" בו הוא נתון, הגם לעתים רחוקות בלבד המטרה העיקרית של מבצע; בדרך כלל הגם אך מטרת-לואי, כיון שכוח צבאי ממונע-בשלמות, שמבנהו הארגוני לא נשתבש, יוכל בדרך כלל, בשטח המתאים לו, לפרוץ בכל עת דרך טבעת-הגנה שהוקמה מניה-וביה. הודות למינוע יהיה ביכולתו של מפקד הכוח-המוקף לרכז במפתיע את המאמץ העיקרי שלו נגד נקודה נוחה, ולפרוץ דרכה. דבר זה הוכח פעמים רבות במדבר.

מכאן שאויב מוקף ניתן להשמדה רק:

א. כשאינו ממונע, או שהוא הפך חסר-כושר-תנועה מחוסר דלק, או כאשר הוא מכיל יסודות, בלתי ניידים שאותם חייב הוא להביא בחשבון בפעולתו.

ב. כשהנהגתו גרועה או כשמקריבים אותו במתכוון על מנת להציל עוצבות אחרות.

ג. כשעצמת-הלוחמת כבר נשברה וניכרים בו סימני התפוררות.

מלבד המקרים א' רב, שאירעו תכופות בזירות-מלחמה אחרות, ניתן לנסות ולכתר את האויב, ולהשמידו לאחר מכן בתוך הכיס, רק אם קרה והוא עמד קודם לכן במבחנים קשים כל-כך בקרב פתוח, שאיבד את הליכוד האורגני של כוחותיו. מערכות, שמטרתן לשבור את כוח-ההתנגדות של האויב, יש לתכנן כ"מערכות שחיקה". במלחמה ממונעת, חייבים "שחיקת" ציוד-מלחמה ושיבוש ליכודו האורגני של הצבא היריב להיות מטרתו הישירה של התיכנון. מבחינה טקטית מתנהלת "מערכת שחיקה" כזו תוך כדי ניידות בשיעור אפשרי רב ביותר. הנקודות הבאות מצריכות תשומת לב מיוחדת:

א. עליך לשאוף לריכוז כוחותיך אתה הן מבחינת המרחב והן מבחינת הזמן, בעוד אתה מנסה לפצל את הכוחות העוינים ולהשמידם בהודמנויות שונות.

ב. קויי-האספקה פגיעים במיוחד, שכן כל הדלק והתחמושת החיוניים לקרב חייבים לעבור בהם. מכאן שעליך להבטיח את קויד שלך בכל האמצעים הניתנים, ומאידך גיסא, עליך לשאוף לעורר מהומה בקויי-האספקה של האויב, ושוב מזה — עליך לנתקם. פעולות באזור המנהלתי של האויב תאלצנה אותו להפסיק הקרב באיזה מקום אחר, כיון שהאספקה, כפי שכבר ציינו, היא הבסיס לקרב ולפיכך יש לזכות את אבטחתה בזכות-קדימה.

ג. יחידות-הטנקים הם עמוד-השדרה של כוח צבא ממונע. הכל נסב על הטנקים וכל שאר היחידות אינן אלא בגדר תוספת ועזר. אי-לכך, בדין שתיעשה "מלחמת-שחיקה" נגד יחידות-הטנקים של האויב ע"י אלו מיחידותיך שיעודן הוא השמדת טנקים; ואילו כוחות-הטנקים שלך — עליהם להנחית את המהלומה האחרונה.

ד. תוצאות-סיורים חייבות להגיע למפקד תוך זמן קצר ביותר, ועליו לנקוט אזי בהחלטות מיידיות ולבצען מהר ככל האפשר. מהירות-התגובה בהחלטות המפקד היא שקובעת את תוצאות המערכה. לפיכך חיוני הוא, שמפקדי כוחות-ממונעים יימצאו קרובים ככל האפשר לגייסותיהם ויעמדו עמם בקשר איתות הדוק ביותר.

ה. מהירות תנועתך, והליכוד הארגוני של כוחותיך — גורמים מכריעים הם, ומצריכים תשומת לב מיוחדת. בכל גילוי של אי-סדר יש לטפל במהירות האפשרית ע"י ארגון-מחדש.

ו. להסואת כונותיך אתה נודעת חשיבות גדולה ביותר; וזאת, כדי לאפשר תנאי-הפתעה לפעולת כוחותיך, וכן כדי לאפשר לך לנצל את הזמן שיודרש

לתגובתו של המפקד האויב. יש לעודד אמצעי הטעיה מכל המינים; אחת התכליות החשובות של דבר זה היא — למנוע בטחון מפעולת המפקד האויב ולאצו לערוך תנועותיו בהיסוס ובזהירות.

ז. רק לאחר שהאויב הוכה כליל יש לנסות לנצל את ההצלחה ע"י שטיפתם והשמדתם של חלקים גדולים מכוחותיו, שארגונם שובש. וכאן, שוב הכל תלוי במהירות: אין להותיר לאויב כל שהות להתארגנות מחדש. שידוד מערך-כוחות מהיר ככל-האפשר, לצורך מרדף, וארגון מהיר ככל האפשר של האספקה — חיוניים הם לכוחות התוקפים.

בחחום הטכני והארגוני שבלחמת-המדבר יש לזכות בתשומת-לב מיוחדת את הנקודות הבאות:

א. מהטנק יש לדרוש מעל לכל תמרינות, מהירות ותותח בעל טוח ארוך, שכן הצד שלרשותו תותחים בעלי עצמה וטוח גדולים יותר, נהנה מזרוע ארוכה יותר, והוא יוכל להקדים את האויב ולאסור קרב. משקל השריון אינו עשוי לחפות על מיעוט עצמת-תותחים, כיון שאפשר לספקו רק על חשבון תמרינותו ומהירותו של הטנק, — שתי תכונות שהן בגדר תביעות טקטיות שאין-להן תמורה.

ב. גם הארטילריה חייבת להיות בעלת טוח גדול, ומעל לכל — בעלת ניידות מכסימלית; תביעת הניידות חלה גם על תחמושתה רבת-הכמויות.

ג. חיל-הרגלים משמש רק לתפיסתן והחזקתן של עמדות, שנועדו למנוע את האויב מלנקוט בפעולות מסוימות, או היפוכו של דבר — לאלצו לערוך בהתאם לרצונן פעולות מסוימות. משהושגה תכלית זו, צריך שתהא אפשרות להניע במהירות את חיל-הרגלים ולהפעילו באתר אחר. לפיכך חייב הוא להיות נייד ומצויד בצויד המקנה לו את היכולת לתפוס מהר ככל האפשר מערך-הגנה בנקודות טקטיות חשובות בשדה-הקרב.

נסיוני מלמד, כי החלטות נועזות הן הנותנות את מיטב הסיכויים להצלחה. אך יש להבחין בין העזה מבצעית וטקטית לבין מעשה-קוביוסטוס צבאי. מבצע נועז הוא מבצע שאין בו יותר מסיכוי-מה להצלחה, אך אשר במקרה של כשלון הוא מותיר בידך כוחות שיש בהם כדי לעמוד בכל מצב צפוי. לעומת זאת עשוי מעשה קוביוסטוס להביא לידי נצחון או לידי השמדת כוחותיך אתה. ברם יש ומתוהו מצב המצדיק אפילו מעשה-קוביוסטוס — כגון שעה שהמפלה תהיה רק שאלה של זמן במהלך הרגיל של המאורעות, ולזכיה בזמן לא תהא עוד תכלית; או, שעה שהסיכוי היחידי להצלחה טמון בביצוע רב-סכנה. העת היחידה בה עשוי מפקד לחשב נכונה את מהלך המערכה היא, שעה שכוחותיו נהנים מעליונות כה רבה על האויב שנצחונו הוא כמונח בקופסה מלכתחילה. אלא שאז אין עוד הבעיה „באיזה כוח ואמצעים יש לנצח?“, כי אם רק השאלה של „כיצד?“. אך אפילו

במצבים כאלה, חושבני כי מוטב לפעול בתנופה רחבה מאשר להודחל אנה ואנה בשדה-הקרב תוך כדי נקיטה, מתוך חרדת-לב, בכל אמצעי-הבטחון המצויים בפני כל פעולות האויב, האפשריות והבלתי-אפשריות.

בדרך כלל אין לך פתרון אידיאלי; ברם כל קו שתנקוט בו, יש לו יתרונותיו ומגבלותיו שלו. יש לבחור בפתרון הנראה כטוב ביותר מנקודת הראות הרחבה ביותר — ואחר יש לדבוק בו, ולהיות נכון לתוצאות. כל פשרה — רעה בה.

* * *

אחד הלקחים הראשונים שהסקתי מנסיוני באורח-הלחימה הממונע הוא: מהירותו של מבצע וזריזות הגבתו של הפיקוד הם הגורמים המכריעים. על הגייסות להיות מסוגלים לפעול במהירות הרבה ביותר ומתוך תיאום מלא. כאן אין להתרצות לממוצע תקין בביצוע; תמיד יש לשאוף להגיע להישגי מכסימום; שכן הצד שמאמצו רב יותר הוא גם המהיר יותר — והצד המהיר יותר הוא הזוכה במערכה. לפיכך חייבים קצינים ומש"קים לאמן את אנשיהם כשתכלית זו לנגד עיניהם תמיד.

לדעתי, תפקידו של מפקד-ראשי אינם מוגבלים בעבודת-המטה שלו בלבד. עליו להתעניין גם בפרטי הפיקוד ולהעסיק עצמו, תכופות, בקוי החזית הקדמיים. ואלה נימוקי לכך:

א. חשיבות מרובה נודעת לביצוע מדוקדק של תכניות המפקד-הראשי ומטהו. שגיאה היא להניח שכל מפקד מקומי יפיק ממצב מסוים את כל אשר ניתן להפיק ממנו. רובם מרגישים עד מהרה צורך לנוח ולהנפש, ואז הם פשוט מדוחים שדבר זה או אחר אינו ניתן לביצוע מחמת סיבה זו או אחרת — ואכן, נימוקים כאלה תמיד נקל להעלותם. יש להקנות לאנשים מסוג זה את תחושת סמכותו של המפקד-הראשי, ועליו לנער אותם מאדישותם. המפקד-הראשי הוא שחייב להיות המנוע המקדם את המערכה. על כל מפקד להיות מוכן תמיד להופעתו של המפקד-הראשי כמי שנוטל לידיה שליטה ישירה.

ב. על המפקד-הראשי לחתור בתמידות שגייסותיו יהיו מעודכנים באשר להתפתחויות — הכר יכירו את כל חידושי הדעת והנסיון הטקטיים; הוא חייב לודא שאף יפעלו בהתאם לנ"ל. עליו לדאוג לכך שהכפופים לו יאומנו בהתאם להתפתחויות החדישות ביותר. הטובה שבצורות ה"סעד" לגייסות מתבטאת ברמה מעולה של אימון; שכן חוסך הוא להם אבידות שאין הכרח בהן.

ג. יתרון רב למפקד-הראשי המכיר את החזית והיודע ידיעה מפורטת את בעיותיהם של הכפופים לו. רק בדרך זו ניתן לו לשמור על רעיונותיהם

שיהיו תמיד הולמים את המציאות, למען יוכל לסגלם לתנאי השעה. ברם, אם הוא ינהל את הקרב כאילו שיחק במשחק האשקוקי, אריאו יהפך, בהכרח, בלתי-גמיש בהלכותיו. מיטב התוצאות מושגות על-ידי מפקד שמחשבותיו מתפתחות חפשית, כנובעות מהתנאים שסביבו, והן לא נוצקו תחילה לתוך דפוס שעוצב-מראש.

ד. על המפקד-הראשי לקיים מגע עם גייסותיו. עליו להיות מסוגל לחשוב ולחוש עמם יחד. צריך שהחייל ירחש לו אמון, וכאן חובה לזכור עקרון יסודי אחד: לעולם אין "לביים" לגבי הגייסות יחס שאינו מצוי. לחייל הפשוט חוש-הבכחה מפתיע לגבי האמיתי והמעושה.

לה אחדת עקרונות המלחמה

מאת
לטי-קולי אמיל ולבה
פרופסור בבית-הספר למלחמה

פרק א'

מקורם של הבדלי התפיסה

רגילים אנו לשמוע, כלאחר-כך, כי עקרונות-המלחמה בלתי-משתנים הם; ואף-לפי-כך, אם אנו באים לעיין בהבעתם של עקרונות אלה אצל סופרים צבאיים שונים, דרינו נתקלים בנוסחאות שונות ביותר. משנבקש הסבר להבדלי נוסחאות אלה, ניוכח כי מקורם הוא בתחום הפילוסופיה, שכן פשר המונח "עקרון" (1) אינו מוסכם אצלנו, וההבדלים הנ"ל הם נדמים יותר מאשר מציאותיים. הצרפתי, שלפי תכונתו קרטסיאני הוא, (2) והגרמני, בעל הנטיות המטפיסיות (3) — שניהם עוסקים בחיפוש אחרי חוקים מוחלטים.

(1) המלה הצרפתית Principe — מקורה ברומית Principium — התחלה, י"ד; והיא לקוחה מהמלה Princeps — ראשון, ראש. כיום מורה מלה צרפתית זו, ביניה לאיטלקית ולספרדים Principio, ובמידה רבה גם לאנגלית Principle, על שורה יחיה של מובנים, כגון: התחלה, יסוד, סיבה, מקור, עיקר, כלל, שיטה, הנחה, עקרון, חוק. פילוסופיה משמשת מלה זו במונחים שונים: הנחה המשמשת בסיס להנחות אחרות, כלל ראשוני של מדע, של אמנות וכד', עילת כל העילות, חוק ראשוני או בסיסי, כלל מוסכם לפעולה, חוקי-הנהגות מחייב, חוק טבעי בשימוש, ואפילו — אלהות.

(2) מאמין בשיטתו של קרטסיוס (1596 עד 1650), בשמו הצרפתי — רנה דקרט, (Cartesius) René Descartes — פילוסוף ומתמטיקאי. שיטתו אומרת, כי בשביל להגיע לאמת חייב אדם להשתחרר מכל הדעות שקנה לעצמו, ולבנות מחדש, ומן המסד, את כל מערכות מושגותיו. מסד הוא — ההוכחה או סמכות-ההגיון.
(3) חוקר חכמת מה-שמעבר-לטבע, מבקש לדעת את הסיבות הראשוניות ואת העקרונות הראשוניים.

והוא משמש מעין אתראה; אי־קיומו כרוך בסיוכונים, ותכופות מביא הוא לדי כשלון.

פרק ב'

העקרונות והכללים

אנו מבחינים בשלושה כללים ראשוניים: או עקרונות. עקרונות יסוד אלה הם פשוטים עד למאוד והולמים את השכל־הישר. המלחמה הנה אִמְנוֹת פשוטה, שהיא כולה אִמְנוֹת־הביצוע, כדברי נפוליאון. מעקרונות אלה מסיקים אנו להלן שורה של כללים משניים, הנובעים מעקרונות, אך הם ממשיים יותר, שימושיים יותר — ונכנה אותם "כללים".

הקרון ראשון:

ממשלה המתכוננת למלחמה, מצביא העומד לאסור קרב, חייבים לדעת מה מציעים העומדים לרשותם ומה האמצעים אשר לרשות היריב. מכאן יוכלו הם לסיק מהי המטרה אליה יכולים הם לשאוף. וכן נהפוך הוא: אם המטרה קבועה מניחה, הרי שעליהם להסיק ממנה על האמצעים הדרושים להשגתה. זהו כלל פשוט של השכל־הישר, והוא המהווה את העקרונות הראשון: —

"יחס נכון בין המטרה והאמצעים"

בשביל למלא אחרי עקרונות ראשון זה, יש הכרח לדעת בדיוק רב את האמצעים הברשותנו ואת אלה שבידי היריב; דבר זה מכונה "קביעת־יחס־הכוחות". הכוונה המודיעינית יש לקבוע את מלוא מידת החשיבות המגיעת לה; וזאת הן באיסוף הידיעות והן בהפצתן. חובה זו היא כה חיונית, שאפשר להעלותה בדרגת כלל; נכנה אותו: "ההכרח בעבודת־מודיעין"

מן הראוי להדגיש כבר כאן כי את המלים "אמצעים" — או "כוחות" — יש להבין במובן הרחב ביותר.

בתחום של ממשלת־מדינה עשויה הערכת־האמצעים להיות מלאכה מורכבת יחד. בדרג זה מדובר בראיית סכום כלל ערכיה הנפשיים, השכליים והגשמיים של האומה, יהיה צורך לחקור את הרוח השוררת באוכלוסיה ובצבא; יהיה צורך להעריך את הפוטנציאל הכלכלי של האומה; יהיה צורך לאמוד את טיבם של הגייסות, ואת יעילותן והציוד, באיכות כבכמות; יהיה צורך לקחת בחשבון את תנאי השטח, את הציורים, וכיו"ב.

הקרון שני:

לאחר שקבענו את המטרה, עלינו להתחשב בעובדה שיריב אינו ממתין לנו כשהוא יושב לו בחיבוֹק־יָדַים. אף הוא, כאותו סוף, משלח בנו מבקעים־נגדיים; הוא הולם בנו מהלומות. עם זאת, הכרח הוא כי נוכל לחתור אל מטרה שנקבעה,

הבריטי — שהוא אִמְפִּירִיקֵן מטבעו¹, והאמריקני — שהוא פְּרָאִגְמָאטִיקֵן שניהם מבקשים סימני־דרך שיהיו מעשיים לצורך פעולה, וכללי־התנהגות המותתים על הנסיון.

כאן מתגלה לפנינו מקורו של אי־הדיוק בניסוח עקרונותיה של אִמְנוֹת המלחמה. על־כן עלינו לקבוע הנהגה־מוסכמת כבר מגקודת־המוצא, אם רצוננו להקניא אחידות־יתר למחקר התיאורטי באותה אִמְנוֹת.

מהי משמעותה של המלה "עקרונות"?

עקרונות — הנחה המשמשת מסד להנחות אחרות.

עקרונות־המלחמה הנם, איפוא, הכללים הראשוניים של אִמְנוֹת המלחמה, ולא סתם כלליה של אִמְנוֹת זו.

במדעים המדויקים, בכימיה למשל, סברו החוקרים, לאחר שערכו מספר רב של נסיונות, כי הנה גילו "חוקים" כללים. מהלך התגובות הכימיות הוא בדרך כלל בהתאם לחוקים שנתגלו, כנ"ל; אולם מצויים גם יוצאים מן הכלל.

על שום מה, איפוא, כללים אלה? ועל שום מה היוצאים־מן־הכלל אלה? על ידי העמקת־יתר במחקר הבקורתי של החזיונות, הגיעו בסופו של דבר לידי גילוי עקרונות־יסוד.

וכך הוא הדבר גם באִמְנוֹת הצבאית: מסעי־המלחמה שבעבר הם כאן בבחינת הנסיונות שבכימיה; בלמדנו מסעי־מלחמה אלה, בקבענו מדוע נסתיימו הם בנצחון או בכשלון, אנו מעלים כללים — ויוצאים־מן־הכלל. בהתחקותנו אחר ה"מדוע" של הכללים והיוצאים־מן־הכלל הללו מגיעים אנו אל הסיבות הראשוניות, אל העקרונות.

אכן, ניתוחים אלה, תיאורטיים הם; אי־אפשר לקבוע בדיוק את חשיבותם היחסית של גורמים שונים המשפיעים על מהלכה של מלחמה. לכן מבכרים אנו לדבר על אִמְנוֹת־המלחמה מאשר על מדע־המלחמה.

יש להסכים הסכמה מלאה להגדרותיו של התקנון הבריטי באשר למשמעותם של העקרונות (והכללים).

"מנסיון העבר ניתן להסיק רעיונות ידועים, לשם קביעת תכונות אסטטרגיות והנהגת מבצעים; תכופות מגדירים ומבטאים את אלה בצורה עקרונית. אולם צריך שיהא מובן ברורות כי העקרונות המנחים את הפעולה במלחמה, בין באסטטרגיה ובין בטקטיקה, אינם בגדר חוקים בדומה לחוקים שבמדעים המדויקים, כשמציאותם של תנאים מסוימים מביאה לידי תוצאות בלתי־נמנעת. אין הם אלא מציינים אורח־פעולה אשר זכה להצלחה בעבר —

¹ מאמין בנסיונות, דוגל בהשערה שכל המושכלות נובעים מתוך נסיונותיו.

² חסיד שיטת־מחשבה המטעימה הנה התוצאות המעשיות כי אִמְת־המידה להנהגה; על־די שיטה זו הרי המטרות המעשיות הן המתנות את כל תוכנן של דעותינו ואין רעיון שיוכל לשיענינים מופשטים.

לדבוק ביעד שצוין, ותהיה תגובת היריב כאשר תהיה. עלינו להטיל על האויב את רצוננו-אנו, ולא להכנע לרצונו הוא.

זהו העקרון השני, עקרון "חופש-הפעולה". גם המצניח היריב, מצדו הוא, חותר להגשמת איזה רעיון. על פיו הוא עורך את כוחותיו ומבצע פעולות-הכנה מסויימות.

ברור, איפוא, שיש הכרח באמצעי-טחון מסויימים. כל אחד ואחד, בכל הדרגים, חייב להתאמץ ולהשיג ידיעות — ולהפעיל את כל האמצעים כדי להעביר חיש-מהרה, חובה עלינו שתהא לנו מערכת-אזהרה מאורגנת היטב.

את אשר אנו מבקשים ללמוד על האויב — מבקש הוא, מצדו, לגלות אצלנו הוא רוצה לדעת את כוונותינו, להכיר את מערך-כוחותינו, כדי לנקוט בצעדינו מתאימים. על כן חייבים אנו להעלים את כוונותינו מפני האויב: על-ידי מתן פקודות סודיות, על-ידי מיסוך תנועותינו ועמדותינו, על-ידי הטעיה בדרך של תנועות-הסחה ושל הסוואה. דבר זה ייקל עלינו, ככל שהמבצעים שברצוננו לבצעם יהיו בלתי צפויים יותר, וירחקו יותר מדרכי-הפעולה מקובלות. משהוחלל במבצע, חזקה על האויב שינקוט באמצעי-נגד, ככל שיטיב להבחין בכוונותינו. עלינו, איפוא, להפריע מלעמוד עליהם מוקדם מדי. קיצורו של דבר, צריך שהאויב יהא מופתע. דבר זה נודעת לו חשיבות גדולה, ואנו מעלים אותו למדרגת כל-ל — הוא כלל "ההפתעה".

אולם עלינו גם לפעול כך שמהלכי-הנגד של היריב יאחרו לבוא ויהיו, עלינו ללא תכלית; לכן חייבים אנו לבצע את תנועותינו מתוך "מהירות ורציפות". והרי זה כל-ל נוסף, שיש להקפיד בו.

אם מקוים אנו להפתיע את האויב — נשאלת השאלה, על שום מה נדמה שאין ביכולתו הוא להפתיע אותנו? לעולם לא נוכל לדעת את עצמתם המדוייקת של אמצעיו, ורק לעתים נדירות אנו יודעים את כוונותיו. לכן עלינו להתחשב בכל אפשרויות-הפעולה הפתוחות לאויב — שכל אחת מהן תיראה לנו, בהתאם לידיעות שריכזנו, כקרובה יותר לכונת האויב, או רחוקה ממנה.

בדרך כלל אי-אפשר לערוך את הכוחות מראש באופן שיהיו נכונים מיד להתייב מול האויב בכל מקום בו יחליט הלז לפעול. עלינו לרכז את אמצעינו באופן שנוכל מהר ככל האפשר להדוף או להלום מהלומה בכוח המתאים. נחוץ, איפוא, שכוחותינו יהיו בטוח-פגיעה מן השטחים בהם יצטרכו אולי להתערב בקרב ובמרחק-זמן כזה אחד מן השני שהאויב לא יוכל להכותם בנפרד.

ניתן להקטין פרק-זמן זה — או, לגבי פרק-זמן קבוע, ניתן להגדיל את מרחקי הפיזור — ע"י שכלול מערך-האזהרה, ע"י הגברת ניידותן של היחידות, וע"י הפעלת באורח פשוט וגמיש.

צורך זה של עריכת כוחותינו כך שאפשר יהיה להשתמש בהם למבצע המשותף לכולם, בלא שיעמדו בפני סכנת המלחמה באויב, או השמדתם על-ידי אחד-אחד —

אנו מעלים למדרגת כל-ל: כלל "ריכוז הכוחות", שאנו מעדיפים לכונתו בשם "נכונות הכוחות להפעלה".

העובדה שלרשותנו מודיעין טוב, אמצעים מרוכזים ועל-כן גם נכונים-להפעלה בשביל להפתיע את האויב — היא שתאפשר לנו לשמור על חופש-הפעולה שלנו, על אף כל אשר ינסה האויב לעשות ולפעול. אחד האמצעים, שמשמשים בו תכופות כדי לשלול מן האויב את חופש-הפעולה, הוא האיום על קווי-התחבורה שלו. אין זה אלא מהלך מקובל; אולם פועלו רב כל כך שיש הקובעים אותו ככל-ל: "אי-פגיעותם של קווי-התחבורה".

עקרון שלישי: כנאמר לעיל, אין בידינו, בדרך כלל, אמצעים שבכוחם לאפשר לנו סידורי-זהירות — ללא הכנות מיוחדות — לעמידה בפני כל מצב ומצב.

כדי לשפוט בדבר היחס הנכון בין המטרה והאמצעים, הנחנו את ההנחה שהאמצעים יופעלו באופן שאפשר יהיה להפיק מהם רמת-השיג מסוימת. עלינו להפעיל כל מאמץ על מנת להפיק מאמצעינו את "רמת-השיג המכסימלית" לצורך השגת המטרה שהצבנוה לעצמנו. והרי זהו העקרון השלישי. הגורם המשפיע יותר מכל על רמת-ההשיג של האמצעים שהופעלו, הוא — ללא ספק — הגורם האנושי.

איש-הצבא עצמו נכלל בתוך האמצעים שהזכרנו, ואנו מניחים אצלו רמת-רוח ודרגת-אימון מסוימות. דרגת-אימון משתפרת והולכת עם רכישת הנסיון במהלך הפעולות, ואילו הרוח היא חסרת-יציבות מיסודה; אף הציוד המסובך ביותר לא יעזור כלום, אם החייל חסר את הרצון להעזר בו. המפקד חייב, איפוא, לשקוד על הבטחת "קיום רוח-רמה"; חשיבותו של דבר זה הנה כה רבה עד כי יש מקום להעלותו למדרגת כל-ל.

ניתן לנו להגיע לרמת-השיג מעולה ביותר, אם נפעיל את כל אמצעינו מתוך שיתוף ותיאום, לצורך השגת המטרה שנקבעה. לשם כך עלינו להגשים את אחידות הפיקוד, למען יתרמו כל החילות וכל השירותים למאמץ המשותף. אפילו אותם הכוחות המשמשים בתפקידי האבטחה והבטחון, או המנסים להטעות את האויב, ואין הם משתתפים ישירות במבצע העיקרי — אפילו הם יגיעו לרמת-ההשיג המבוקשת, אם תחושב עצמתם בקמצנות, לעומת הכוחות האויבים שאותם נועדו לרתק, את כל שאר האמצעים יש-לערוך ולתמרן באופן שיהיו מרוכזים, ויוכלו לפעול במלוכד לצורך המאמץ העיקרי. משיקומו כל התנאים האלה, נוכל לומר כי הכוחות נמצאים מתואמים היטב לקראת יעדם.

מכאן, ש"תיאום הכוחות" — או "שילוב המאמצים" — הוא בגדר כל-ל.

אך אין די בכך, שכל הכוחות יהיו מתואמים לקראת אותו היעד; נחוץ גם שיהיו בעלי יעילות אמיתית, ושינוצלו עד גמירה. זוהי האשמה שאפשר להטות

איתה תכופות, כשעומדים במחקר קריטי על מבצע זה או אחר. המפקד לא תמיד הפיק מאמצעיו את כל אשר ניתן היה להשיג מהם. צריך, על־כן, לדרוש שהאמצעים יופעלו בכל "האינטנסיביות" הדרושה. יש לקבוע זאת ככלל. היות ובמבצעים תוקפניים ניתן יותר להגשים רמת־יעילות זו, יש הקובעים כלל נוסף של "תוקפנות" או "התקפה"; אך בעצם אין זה אלא אורח־פעולה מסוים. והנה, בדרך הנ"ל, העלינו את רמת ההישג של אמצעינו אנו. אולם, בשביל להפיק מהם את התכלית המכסימלית, עלינו להתאמץ ולהפחית מכושר־פועלם של הכוחות היריבים. מנקודת־ראות זו, בחירתם של "המקום הנוח" ושל "שעת־הכושר" יכולה להשפיע השפעה רצינית. המקום הוא נוח, והשעה — שעת כושר, משום שבהם נמצא האויב חלש, או ניתן לעשותו חלש, ע"י כושר־פגיעתה של אישנו, או משום שפ"עולת אמצעיו של האויב תיתקל בקושי במקום ובשעה אלה, תכופות זה ענין של פני־השטח או של נסיבות אטמוספיריות. לשאלות אלה נודעת חשיבות, ורצוי לנסח כלל לגביהם. ולבסוף, כאמור, אנו יכולים לגרוע חמורות מאפשרויות האויב ע"י שנפעל במפתיע, במהירות וברציפות, כדי לזעזע את רוחו, ולהפריעו להחליף כוח ולהתעודד.

את העקרונות יש לקיים בתמידות ובעת ובעונה אחת, והעובר על כך — שכרו תבוסה. ואילו הכללים, לא תמיד ניתן לקיים את כולם, כי יש וסותרים הם זה את זה. יש בהם החשובים יותר מן האחרים, ויש שקיומם של אחדים מהם עשוי להתיר את אי־קיומם של האחרים, או אף לחייבו.

אנו סבורים שברוב המקרים הכללים החשובים ביותר הם:

- הצורך במודיעין,
- קיום הרוח־הרמה,
- ההפתעה.

פרק ג'

המישותף שבשיטות־העקרונות

עמדנו על ערבוב־המושגים הקיים לגבי הפיזיים "עקרון" ו"כלל"; עלינו, איפוא, או לגלות זהות־ראיה, ביסוד, אצל קובעי־ההלכות הצבאיים השונים, או להודות בכך שכללים יציבים אינם בנמצא.

בראיה ראשונה נדמה, שקיימים הבדלים גדולים בין שיטות־העקרונות השונות של הסופרים־ההוגים הצבאיים. אולם, למזלנו, אין הדבר כך. הדמיון שבין הרעיונות וההשגות מתגלה ברורות בפירושיהם של אותם סופרים, הבאים להסביר את הנוסחאות, הסתמיות מדי, של הכללים, כבר במנין העקרונות שפירטנו אותם לעיל, צירפנו במתכוון את המונחים הרבים בהם השתמשו לאותו ענין הסופרים השונים. מובן שנדלג על אותם ניסוחים בלתי־שלמים, אשר אמנם הושמעו ע"י אחדים מבעלי־השם באמנות־המלחמה; שכן אין בצידם ערכו של מחקר, של תיאוריה, של נוסח תקנוני, ואין הם אלא דברי־חידוד ופרי הלכי־רוח. כן נתעלם כאן

מאותן הנחות אשר הוצגו תחת השם הבלתי־מתאים — "עקרון" או "כלל" — שעה שברור הוא, כי המדובר באורח־פעולה או במתודה.

* * *

פרדריקוס קובע ברורות את עקרון היחס הנכון שבין המטרה והאמצעים; הוא מציין, בהתאם ליחס־הכוחות המצוי, את המתודות שיש לנהוג לפיהן:

"אדם המתכוון לערוך תכנית למסע־מלחמה, צריך קודם־כל שתהיה לו ידיעה מדויקת של כוחות אויבו, ושל התמיכה שיוכל לקבל מבני־בריתו; הוא חייב להשוות את כוחות־האויב עם כוחותיו הוא ועם הגייסות שידידיו יוכלו להעמיד לרשותו — כי רק לפי אלה יוכל לשפוט על איזה סוג תימנה המלחמה שברצונו לערכה.

"נראה כי יתכן והמצביא יצטרך לנהל מלחמה תוקפנית — או מלחמה בכוחות שוים — או מלחמת־הגנה.

"במלחמה תוקפנית עיקר ראשון הוא, לערוך תכניות גדולות, בשביל שתהיינה להן, במקרה ותצלחנה, תוצאות גדולות. התקף את האויב בנקודה חיונית, ואל תסתפק בכך שתטרידו לאורך גבולותיו.

"הקרבות הטובים ביותר הם אלה, בהם מאלץ אתה את האויב להלחם בעל כרחו; אכן, כלל בטוח הוא: יש תמיד להכריח את האויב לעשות את אשר למורת־רוחו, תוכל לאלץ את היריב להלחם, ע"י שתבצע מסע־מאומן שיביאך אל מאחורי גבו של האויב וינתקו מעורפו, או ע"י שתאיים על מקום־ישוב בו מבקש האויב להחזיק בכל מחיר; לבסוף, אם חשקת בקרב, ונדמה שהאויב מתחמק מלהלחם, העמד פנים כאילו נחלש צבאך, או נהג כמנהגו של רך־לבב.

"המלחמה המתרחשת בין כוחות שוים שונה בתכלית מזו המתוארת לעיל. על המפקד לתחום גבול לתוכניות בהתאם לכוחותיו; אל לו להסתכן ולנקוט יוזמות שהאמצעים לביצוען חסרים לו.

"אל תתקיף את האויב שעה שהכל אצלו כשורה, אך נצל, בלא לאבד זמן, אף את שגיאותיו הועירות ביותר."

בשביל להמנע ממערכה, עליך (כדברי פרדריקוס) להיראות חזק מכפי שהנך בפועל; עליך ללבוש את עורו של השועל שעה שאין בידך ללבוש עור אריה.

ולבסוף — אם הכוחות שלצדך נופלים מאלה של יריבך, מוטב שתנהל את המלחמה בתוך ארצך אתה, דבר המעניק לך שני יתרונות: האפשרות לכונן מחסני־אספקה בכל הכיוונים, והשימוש במקומות־המבוצרים של המדינה. היריב ייחלש בהאלצו להקצות פלגות מצבא, כדי להציבן מול המבצרים. על ההפרש במספר ניתן להפות ע"י ניידות רבה וע"י רוח־יוזמה, המשמידות את האויב חלקים חלקים, מדי חושפו את עצמו.

"ציברו הרבה יתרונות קטנים, אשר בצירופם ישוו לגדולים.

"מלחמת־הגנה, המנוהלת כראוי, צריך שיהיו לה כל הגילויים של מלחמת־תוקפנית; אין היא צריכה להיות שונה מזו אלא במאמץ השקול של הפיקוד שלא להסתכן בכניסה למערכה, אלא אם כן אפשרי הדבר, מהליכה על גשר בזול."

פרדריקוס צידד בזכות המתודה של "קיום פנימיים", שכל תכליתה אינה אלא להגשים את עקרונות "חופש־הפעולה" ו"רמת־ההישג מכסימלית".

* * *

נפוליאון כותב בזכרונותיו:

"כל מלחמה יש לנהל באורח מתודי, כי על כל מלחמה להיות מנוהלת בהתאם לעקרונותיה וכלליה של אמנות-המלחמה; כן חייבת לעמוד מטרה לפנייה.
 "יש לערכה בכוחות, שעצמתם נקבעה בהתאם למכשולים הגורמים מראש.
 "אין צורך אלא בצבא אחד, שכן אחדות-הפקודות היא הצורך הראשון במלחמה.
 "יש להחזיק את הצבא מכונס, לרכו כוחות רבים ככל האפשר בשדה-הקרב, לא להיות פגיע בשום נקודה, להפיק תועלת מכל הזדמנות נאותה, לנוע במהירות אל הנקודות החשובות".

לא יקשה עלינו למצוא כאן אותם עקרונות וכללים שהסברנום לעיל.

והנה, מדבריו של קלאוזביץ:

"הראשונה, הכללית ביותר והחשובה שבשאלות האסטרטגיות היא: קודם שיפתחו איש-המדינה והמצביא במלחמה, יתנו לעצמם דין וחשבון מדויק, מה אופי תלבש המלחמה בתוקף המצב המדיני הנתון; וזאת כדי לנהלה בהתאם לכך, וכדי שלא לבקש בה את שאינה מסוגלת לתת... מצביא היודע להקנות למלחמה — בלי שיעשה למעלה מן הדרוש ואף לא למטה הימנו — כיוון ההולם את המטרה אליה הוא שואף ואת האמצעים העומדים לרשותו, מוכיח בכך את כשרו הוכחה חותכת.

"האסטרטגיה הטובה ביותר היא, להיות תמיד חזק מאלו בתחילה באופן כללי, ואחר-כך בנקודה המכרעת. הריכוז החרוץ של כוחות העדיפים במספר על כוחות האויב בנקודה המכרעת מצריך תקיפות-החלטה, הקרבת הנחץ פחות למען הנחץ יותר, והחזקה מתמדת של הכוחות במצב המאפשר את ריכוזם המהיר. הראשון והחשוב ביותר בכללים המחייבים את המצביא הוא, להחזיק את כוחותיו מרוכזים. השני הוא — להשתמש בהערמה ולבקש את ההפתעה; הערמה ואסטרטגיה טרם חדלו להיות שמות-גורפים".

כל המלצותיו אלו של קלאוזביץ כלולות בתוך העקרונות והכללים אשר כבר מינינו אותם לעיל.

* * *

ועתה — לזמננו אנו.

בצבא האמריקאי נתקבלו תשעה עקרונות (או כללים).

1. "עקרונות המטרה.

לפי הפירושים מסתבר שהמדובר הוא בקביעת משימה המוגדרת-יפה לכל אחד ואחד, למען יוכלו כל המאמצים להתרכז בכיוון לאותה מטרה עצמה. הבריטים מדברים על "בחירת המטרה והדבקות בה"; גם בזאת ניתן להבין שעליך לבחור מטרה שתהא הולמת את האמצעים — ולא להניח לזיומתו של האויב להטותך ממטרה זו. חושבני, כי אף אנו לא אמרנו דבר השונה מזה, אלא בסדר אחר. דומני כי אף ברור יותר.

2. "עקרונות הפנטיות.

הנסיגה הורה כי יש לקבוע תוכניות ופקודות פשוטות, כדי שתובנה ע"י מבצעייהן. כל עוד לא תובנה הפקודות אל נכון, לא תקום אחדות-הפעולה, המאמצים

לא ישתלבו זה בזה, רמת-ההישג תהיה גרועה. "פשטות" אינה, איפוא, אלא אמצעי שבביל להשיג ביתר קלות את תיאום המאמצים.

3. "עקרונות אחדות-הפקודות.

גם עקרון זה אינו אלא אמצעי להבטיח את תיאום מאמציהם של כל הגורמים המהויים את הסך-הכל של הכוחות המופעלים להשגת מטרה משותפת.

4. "עקרונות התוקפנות.

זהו עקרון מוטעה — מכל מקום, אם תופשים אותו במובנו המילולי. גם "עקרונות" זה אינו אלא פתרון היעוץ למצבים מסויימים (ועל כן אינו בגדר עקרון כלל). הנסיון מראה, כי ההגנה היא בדרך כלל בגדר מבצע קשה מאוד, וכי תכופות אין היא אלא שם-גנרדף לקפיאה-על-שמרים ולחוסר-מעש. כאשר המגן פועל באורח גרוע, יוצא שכרו של היתרון שהפיק מעריכת אמצעיו בשטח הנתון להגנה מאחורי מערך-מכשולים, בהפסדן של שגיאות בהן נכשל לגבי הכללים של נכונות-הכוחות-להפעלה ושל תיאום-הכוחות, לגבי ההפתעה, ולגבי קיום רוח-רמה. יש ומבצע הגנתי מנוהל באופן גרוע כל כך, שעולה בידי המתקיף לזכות בהצלחה על אף היותו נחות-אמצעים ועל אף שגיאותיו שלו.

ההתקפה, בדומה להגנה, אינה אלא אורח-גישה, אופן מסוים של ניהול המבצעים. ההגנה — האין היא צריכה לשמש בסיס להתקפות-נגד? ואילו ההתקפה — האין היא מצריכה מדי פעם ארגון-מחדש והבטחת האגפים? גילוי נטיה תוקפנית משפיע בדרך כלל לטובה על רוח-הגייסות ומאפשר למפקד לשמור ביתר קלות על חופש-הפעולה, ככל שהאויב "מסכים" להתמסר להדיפת-פגיעות בלבד ולותר על מכות-נגד משלו. ולבסוף, גם כדי לכפות על האויב את רצונך אתה — אין לך תכופות ברירה אלא להתקיפו. כל הטעמים הללו יש בהם כדי להמליץ על ההתקפה — אך לא כדי להעלות אותה למדרגת עקרון. האם לא היתה זו, בשעתו, התיאוריה של הקולי-דה-גרנדמזון?

5. "עקרונות התמרון.

הכונה כאן לאותו יתרון הנעוץ בקלות הנעתם והפעלתם של האמצעים השונים בהם יש להשתמש כדי שאפשר יהיה להפעילם במקום הדרוש — הן שבביל להגיב על איום מצד האויב, והן שבביל לרכו את הכוחות לשעת-הקרב. ניידות רבה של הכוחות, וארגון גמיש, מגבירים את אפשרויות התמרון. כאן אנו פוגשים, איפוא, שוב את הכלל של "נכונות-הכוחות-להפעלה", נכונות הנחוצה ממילא להבטחת חופש-הפעולה.

6. "עקרונות של הפעלת המטה.

עקרון זה תובע את ריכוז מכסימום האמצעים במקום בו ניתן להנחית לאויב מכה מכרעת, היינו במקום של המאמץ-היעיקרי. עקרון זה תואם, איפוא, בדיוק את הכלל של תיאום-הכוחות.

(1) De Grandmison — קצין צרפתי והוגה-דעות צבאי, שהתפרסם למיכארכעים שנת

החסכון — פירושו כאן "יד קפוצה". הבעיה היא: כיצד להשתמש רק במיני-מום המוחלט של כוחות לצורך ביצוע משימה שניה במעלה — כדי שאפשר יהיה להשתמש באורח חפשי במכסימום הכוחות לצורך המבצע העיקרי. עקרון זה כלול, למעשה, בשני העקרונות הקודמים: עקרון-התמרון ועקרון-הפעלת-המסה. כאן עלינו להעיר שהמובן הכפול המיוחס למלה "חסכון", גורם לעתים לערבוב-מושגים ומוטב לותר על השימוש בה. אנו נותנים למלה "חסכון" מובן רחב בהרבה: השימוש ההרמוני באמצעים, כדי להפיק מהם את מיטב ההישג — ולא נוהג-קמצני גרידא. מישוק חסכוני במשאבים, הן באדם והן בציוד. כדברי המרשל פוש:

"עקרון החסכון-בכוחות הריהו האמנות להטיל ברגע מסוים את כל המשאבים שלרשותך על נקודה אחת; להפעיל בה את גייסותיך — וכך, להבטיח, ככל האפשר, כי תמיד ימצאו קשורים ביניהם, תחת שיהיו, כביכול, מחולקים כבמחיצות לחלקים נפרדים, הכבולים כל אחד לתפקיד קבוע שאינו ניתן לשינוי; ולאחר מכן, משהושגה התוצאה הראשונה — לרכזם מחדש כדי שיפעלו נגד מטרה-משותפת חדשה.

"החסכון בכוחות הריהו האמנות לדעת להוציא הוצאות, להוציאן לתועלת ובאורח כדאי; להפיק את תוצאת-המכסימום האפשרית מהמשאבים המצויים".

8. "עקרונ" ההפתעה.

אנו כינינו אותו "כלל" ההפתעה. ההפתעה, לא זו בלבד שהיא מורידה את רוחו של האויב, אלא שהיא אף שוללת ממנו תכופות את חופש-הפעולה שלו — בעוד שהיא מגבירה בכך את חופש-הפעולה שלו.

9. "עקרונ" הבטחון.

אנו קראנו לו "כלל" הבטחון. הבטחון מצריך, מודיעין טוב, מערכת-אזהרה טובה, שמירה בכל הכיוונים, הסואה ופזיז.

* * *

הבריטים קבעו לעצמם אותם "העקרונות" לערך. אך מצויים אצלם⁽¹⁾ שנים שאינם מופיעים ברשימה האמריקאית: "קיום רוח-רמה" ו"מנהל". אין להסיק מכך, כי האמריקאים מקילים בערכן של שתי נקודות אלו; אדרבא, הם הדורים חשיבותם של שני גורמים אלה. הם מניחים את ההנחה, כי הכוחות הנכנסים לפעולה רוחם תהיה טובה, וכי האמצעים המופעלים יהיו עשויים לקבל תספוקת מסודרת; אחרת לא ניתן כלל להביאם בחשבון, שכן דומה הדבר כאילו לא היו בנמצא כלל.

אם הגייסות לא יקבלו מזונם, למכוניות לא יותן דלק, וכלי-הנשק יחסרו תחמושת — לא נוכל עוד לשלוט באמצעינו, וחופש-הפעולה יאבד לנו. לעומת זאת, לא תהיה תכלית בהבאת מזון, דלק, תחמושת — בכמויות העולות על הצורך; רמת-ההישג של הגייסות לא תוגבר בכך.

(1) על יסוד לקח מלחמת-העולם השניה. עיין "מה חדש בעקרונות המלחמה?" שב"צקלון"

ואולם לא כן באשר לרוח. נפוליון הוא שאמר, כי במלחמה, הדברים-שברוח לעומת הדברים-שבחומר עומדים ביחס של שלושה לאחד.

הגנרל פולר כתב בשנת 1918:

"הכלים, דהינו כלי-הנשק, הם התורמים 99% להשגת הנצחון, — אם רק נמצאו אלה ההולמים את הצרכים.

האסטרטגיה, ההנהגה, המפקדים, האומץ, המשמעת, האספקה, הארגון וכלל-הציוד — הרוחני והחומרי — שבמלחמה, הם כאין וכאפס לעומת עדיפות בתחום החימוש. אין הם מהווים אלא את האחוז האחד, לכל היותר, המשלים את הסך הכל".

הוצאת דין כזה נראית כדבר שאי-אפשר להגן עליו. אדרבא, יכול נוכל לטעון, כי לא איכות החימוש היא החשובה מכל, אף לא

מספר החיילים, כי אם דוקא הרוח הפועמת בקרב הלוחמים. אי-לזאת, מובן מאליה, כי לא ניתן לבטא במספרים את יחס-העדיפות של הרוח לעומת הציוד, או העצמה המספרית, וביחוד, כשהרוח מושפעת ע"י כוחם היחסי של שני הגורמים האחרים. לידל הארט קובע ששה "מושכלות-ראשונים", שתוקפם יפה לגבי

האסטרטגיה והטקטיקה כאחת.

מושכל-ראשון א': בחירת קו-פעולה שיהא בלתי תקין, ובלתי-צפוי, ככל-

האפשר. זהו, איפוא, אחד מאורחות-הפעולה הטובים לצורך השגת-ההפתעה.

מושכל-ראשון ב': ניצולו של ההישג הראשון במקום בו ההתנגדות פחותה.

זהו הדבר שכינינו אותו בשם "כלל המקום הנוח".

מושכל-ראשון ג': פתיחה במבצעים העשויים להוליד אל כמה יעדים.

ע"י כך אנו מחזיקים את האויב במצב של ספק; אנו פותחים שטחים

להפתעה וגורעים מחופש-הפעולה שלו.

מושכל-ראשון ד': שקידה על כך שהתכנית והמערך יהיו גמישים וסגילים.

בלעדי-כך עשויה אף התגובה הקלה ביותר מצד היריב לאלצנו לותר על

תכניותינו, ליטול מאתנו את חופש-הפעולה, ולהאיט (אם לא למעלה מזה) את

מבצעינו. מושכל-ראשון ה': אל תהלום מהלומות שביכולת יריבך להשיבן אחר.

המדובר הוא לא בהטלת מהלומה, כי אם בהשגת מטרה. ואם כונתך דוקא

להביא את האויב, שיבצע תנועת-הדיפה נתונה ומסויימת — כי אז לא יהיה עוד תוקף

לאותו "מושכל-ראשון". ברם, בכל המקרים האחרים אך תבזבז לריק (ככל שתעבור

על ה"לאו" שבמושכל-ראשון זה) את האמצעים שלרשותך, תוסיף בטחון-עצמי

לאויב, תחזק את רוחו — ותחליש את רוח גייסותיך אתה.

מושכל-ראשון ו': אל תחדש התקפה שכבר נכשלה פעם.

כשלון ההתקפה, סימן הוא לאמצעים שאינם תואמים את המטרה. יש, איפוא,

צורך להגבירם; ולא זו בלבד, אלא שבבואך להעריך מחדש את האמצעים הדרושים,

עליך לקחת בחשבון, שההפתעה לא תושג עוד, שרוחו של היריב נתחשלה ורוחם של

גייסותינו אנו נתערערה. יתכן גם, כי המבצע לא אורגן כדבעי, וממילא אין עוד

טעם לחדשו.

אין הסופר (לידל הארט) טוען לכך כי בעקרונות עסקינן; הוא פשוט משיא כמה עצות-מנחות נאותות, שנשאבו מתוך חקרם של מסעי-מלחמה רבים; הוא תובע הימנעות משגיאות, בהן נכשלו תכופות בעבר, ואמנם, האין דבר זה המועיל מכל? איש-הביצוע אינו מוצא תועלת בעקרונות מופשטים; מוטב לתת בידו עצות שיש בהן שימוש מעשי, אך זו היא כבר שאלה בפני עצמה, אף במדעים המדויקים, כאשר התיאורתיקאים מתמסרים למחקרם של עקרונות-יסוד, החולשים על החזיונות הנחקרים, אין הם מתמירים להיות עוסקים במלאכה, שיש בה מן התועלת המידית בשביל הטכנאים. האמנם צריך בשל כך להכריז כי עבודותיהם הוא הנן?

* * *

בנסותינו להגיע עד אל "שורשי" הדברים הראשונים ניטיב להבין את הסיבות לשלונות, את תחומי-תוקפם של כללים שנתנסחו, של עצות-מנחות המושתתות על נסיון; ניטיב להבין כיצד לבחור בין שתי עצות, שיש ונדמה כי הן סותרות זו את זו. נלמד לדבר בלשון אחרת. רצוי כי נחזה בהתהוותה של אחדות מסויימת בהוראה הניתנת בבתי-הספר הצבאיים השונים ובאקדמיות-למלחמה לסוגיהן. דבר זה ייקל בכל מקרה בו הבדלי-הראיה אינם חורגים מתחומן של בעיות-מלים; וכך הוא הדבר לגבי עקרונותיה וכלליה של אגנות-המלחמה. בתקוננים ובספרי-ההדרכה הכרחי הוא כי תינתנה עצות בנות-שימוש, שניתן לנצלן בעבודתו המעשית של המקצוע-הצבאי.

פרק ד'

השימוש בעקרונות-היסוד הוא תנאי הכרחי ומספיק להכמחת ההצלחה השימוש הנכון בעקרונות-היסוד של אגנות-המלחמה הוא תנאי הכרחי להשגת ההצלחה. לאמיתו של דבר, כל בעיה במלחמה תוכנה הוא כיצד להעמיד את אמצעיך אתה מול אלה של האויב לצורך השגת מטרה מסויימת. אם נניח, כי אמצעיך של היריב הם קבועים בשעת הפעולה, כי אז קיימת תלות הדדית בין שני הגורמים הנותרים — אמצעינו אנו והמטרה. זהו הדבר אותו קבענו בעקרון הראשון: "יחס נכון בין המטרה והאמצעים". יש להעיר, כי בשביל לכלול בנוסחה זו גם את אמצעיך של היריב, אפשר לנסח את העקרון הראשון כלהלן: "יחס נכון בין המטרה לבין עצמת-הכוחות של שני הצדדים". אמצעיך המשוערים של היריב אינם בלתי-משתנים. כן יכול הלה להכניס שינויים בעריכת כוחותיו, חובה עלינו למנוע שהשינויים אצלו יאלצונו לשנות את מטרתנו אנו. כן יש לקחת בחשבון את הנסיבות, את הסביבה, ועם זאת — לקיים את חופש-הפעולה שלנו. זהו העקרון השני.

אורחות-פעולה	כללים	עקרונות
(כדי לקבוע את הערכת אמצעי האויב)	— סיורים — ריגול — שידורים — קישור	יחס נכון בין מטרות ואמצעים
(כדי לקבוע את הערכת כונות האויב)	— סיורים — ריגול — שידורים — קישור — מערכת-אזהרה — שמירה (אבטחה) — השואה — פיזור	בטחון
הסוואה אבטחה סודיות	— להעלים את כוונותינו אנו — להוליך את האויב שולל (הטעיה)	הפתעה
אורחות-פעולה חדשים אמצעים חדשים פעולה בלתי-צפויה	— להדהים את האויב (הפתעה)	
ציוד מתאים אימון נמרץ	— נידות — פשטות: תוכניות ופקודות ברורות, פשוטות וגמישות	מהירות ורציפות
ציוד מתאים אימון נמרץ ארגון גמיש	— נידות — עריכת הכוחות; מערך מכונס — מערכת-אזהרה — מנהל — אי-פגיעות של קורת-חברה	הסתתרות-הכוחות (מא) ופלאטא (הא) ופלאטא
	— תוקפנות	קיום רוח-רמה
מטרה מוגדרת במדויק דבקות במטרה אחידות הפיקוד פקודות ברורות (במאמץ המשני)	— אחדות — פשטות: פקודות ברורות — קמצנות (במאמץ המשני)	תיאום הכוחות (הפעלת המסה או שילוב המאמצים)
	— תכליתיות של כל האמצעים	אינטנסיביות
		בחירת מקום גות
		בחירת שעת-כיושר
		הפתעה

חופש-פעולה

רמת-יחסי-מסמלית (תוכנית-כוחות)

הכיתור עדיף על החקפת-מצח;
אך כיצד מגיעים לכיתור?

הטופי - יופי: אך ביי"ש יש ממש"
(מה בין גישה-עקיפה לגישה-ישרה)

מאת

לויטיקולי גורג, ב. פיקט

בעניני מלחמה — כבעניני אהבה — ישנן כמה דרכים לביצוע המשימה, ואף-על-פי-כן מצויה דרך אחת קבועה שהיא, לרוב, המהירה והבטוחה ביותר; אלא שבעניני אהבה ניתנת לך לפחות ההודמנות לנסות מזלך גם בשניה. בדרך כלל, הצד המשתמש לראשונה ברעיונות חדשים ובאורחות פעולה חדשים ההולמים את המצב, הוא הזוכה כי ירשם לזכותו נצחון נוסף.

רבים הם ספרי-ההדרכה היוצאים-לאור כדי להנחות את מפקדי-הקרב. אמנם בימים הראשונים לקרבות קוראיה לא פעלו בהתאם לרבים מן הכללים שבמהדורות החדשות — אך דבר זה נעשה מדלית-ברירה: היחידות הוטלו לחזית במהירות, בלא שעברו קודם אימון-חילות משולבים משביע-רצון. אמנם, עם התפתחות המלחמה נתברר כי טקטיקת-היחידות הקטנות, אשר הורה בבסיסי-האימונים בפורט-גופס ובפורט-בנינג⁽¹⁾ היתה נכונה. אך מפקדי פלוגות רובאיות מצאו עצמם לא אחת מגינים על חזיתות בעלות רוחב מופרז (לדוגמה, חזית שרוחבה מגיע כדי 6000 מטרים בערך), בעיות כגון זו לא נמצאה להן כל הנחיה בספרי-ההדרכה; אין ספק כי המודפס בספרי-ההדרכה הוא נכון, אך רבים הדברים שאינם מצויים בהם כלל.

נתבוננא יותר מקרוב בקרבות בקוריא, מהו שלמדנו שם מבחינה טקטית ולא למדנוהו כבר במלחמת-העולם השניה? אמת הדבר, כי רבים מאתנו רכשו להם נסיון ניכר למדי ב"תנועה בכיוון לאחור" — נסיון הנופל רק במעט מלקח "צבא-הצפון", לאחר מערכת בול רן⁽²⁾ במלחמת-האזרחים האמריקאית, בסיכומי של דבר היתה הטקטיקה הכוללת של היחידות הקטנות שוה ביסודה לזו שבימי מלחמת-העולם השניה, ביחוד בזירת איטליה. ממדיהם של מבצעי-השריון היו קטנים, ברם התוצאות שהושגו ע"י יחידות-השריון שהיו מצויות אותה שעה

(1) פורט-בנינג — בסיסי-האימונים המרכזי לחיל הרגלים בארה"ב; פורט-גופס — לחיל-השריון, — המער.
(2) Bull Run — נחל בצפון מדינת וירג'יניה בארצות-הברית, בשנות מלחמת-האזרחים של ארה"ב ניגפו שם פעמיים (ב' 1861 וב' 1862) כוחות מדינות-הצפון לפני צבא מדינות-הדרום המתבדלות.

הערכת עצמת-הכוחות של שני הצדדים נקבעה מתוך ההנחה כי אמצעים אלה ינוצלו עד תום. מאחר שאין בידנו למנוע את האויב מלהשיג את התכלית המכסימלית באמצעיו, מוטל גם עלינו, באותה מידה, להפעיל את אמצעינו אנו כדי רמת-הישג מכסימלית. זהו ניסוחו של העקרון השלישי.

השימוש הנכון בעקרונותיה של אגנות-המלחמה הוא גם תנאי מספיק להשגת ההצלחה.

לאמיתו של דבר היה העקרון הראשון מספיק, כשהוא לעצמו, לו היו אמצעי-היריב בלתי-משתנים, ותוצאות הפעלתם של האמצעים — יציבות. על-כן, די בכך, אם נביא בתמידות בחשבון את אפשרויות השינויים בשני גורמים אלה. זהו הדבר שעשינו בנסחנו את שני העקרונות האחרים.

* * *

ננסה עוד להשיב על כמה טענות נפוצות נגד אופן זה של הצגת השאלה. ההיסטוריה הראתה תכופות למדי כי מפקדים אמיצים נחלו נצחונות מפוארים, הגם שעברו על אחדים מן העקרונות הנחשבים כחיוניים. דבר זה הוא נכון בהחלט, שכן מובן מאליו, כי שמירת העקרונות אינה הכרחית אלא במידה שהיריב עצמו נוהג לפיהם; אכן, כזאת צריכה להיות הנחת-היסוד, שעלינו להניחה כאן.

יש בין התיאורטיקאים הצבאיים הסבורים כי העקרון של "הסכון-בכוחות" או של "רמת-הישג מכסימלית של האמצעים" די בו כשהוא לבדו; חופף הוא, כביכול, את יתר העקרונות. לנו נדמה, כי אין טענה זו מוצדקת. אמנם, עקרון זה חולש על הפעלת האמצעים לצורך השגת מטרה; אך, כיצד קובעים את המטרה? הרי אין הכרח כי שיקולי קביעת המטרה יצמצמו דוקא בשיקולי הפקת מכסימום ההישג מאמצעך. לכל היותר אפשר לכלול בעקרון זה גם את "חופש-הפעולה". ברם, מוטב לשמור על ההפרדה בין האמצעים — מזה, ובין הדרכים להבטחת חופש-הפעולה — מזה; אלה האחרונים, והכוחות המועסקים בהם, אינם משמשים ישירות את השגת המטרה; תכופות מהוים הם רזרבה בלתי-מופעלת; דבר הנראה אולי כחסר-תועלת לאחר מעשה, ונמצא סותר את עקרון "הפקת ההישג המכסימלי". אכן, אמצעים אלה אינם מופעלים להפקת ההישג המכסימלי, כי אם להבטחת חופש-הפעולה.

פרק ה'

סיכום

במקום סיכום כונתנו להציג בטבלא הרצופה את העקרונות, הכללים, המושכלות-הראשונים, ואורחות-הפעולה, שהוזכרו בסקירה זו, כדי להראות את מקומם הנכון באותו סדר-דירוג שנקטנו; עקרונות, כללים, אורחות-פעולה. מי יתן ויקלו עיונים אלה על נסיון משותף בבתי-הספר השונים להגיע, מצד אחד, לידי ניסוח מאוחד של עקרונות אגנות-המלחמה, ומהצד השני — לידי פירוט ברור של הכללים לשימוש מעשי.

בידינו, היו גדולות. אל לך לטעון עם אותם הטוענים שהם "למדו" כי "קוריאה הוכח הוכחה שאבד הכלח על הטנקים". הטנקים שלנו בקוריאה פעלו נגד האויב בתנאי כל מכשול אפשרי — של שטח, מזג-אוויר, חוסר סיוע לוגיסטי, מחסור בחלקי-חילוף, וכן חוסר אימון-קודם. ואף על פי כן מורות העובדות, כי בכל ההצלחות רהבות-הממדים נטלו גם הטנקים חלק נכבד; לעתים תכופות, הם-הם אשר הכריעו את הכף לצד הנצחון.

אל נא נשכח כיצד נלחמה פלוגה א' של גדוד-הטנקים ה-72 נגד עדיפות אויב עצומה ליד קאפיונג, באפריל 1951 ואיפשרה ע"י כך לשלושה גדודים בריטיים לסתום פרצה ברוחב של דיביויה, אותו גדוד-טנקים עצמו בלם ע"י מהלומת-נגד עזה ב-6 בספטמבר 1951 את התקדמותן של השריון הצפון-קוריאני, על חוף נהר נאקטונג. בואן של יחידות השריון שלנו סייע במידה רבה ביותר בהוצאת גזר-מות על הצבא הצפון-קוריאני שפעל בקוריאה הדרומית.

* * *

הקרבות בקוריאה עברו כמה וכמה שלבים טקטיים: לאחר שלב-ההגנה, שהתבטא בפעולה משהה ובהגנתו של "מתחם פוסאן", באה הבקעת חזית האויב ליד טאגו וליד צ'יניו וההתקדמות בסערה, "נוסח-הגנרל פאטון" כמעט עד אל נהר יאלו; בעקבותיהן באה התערבות הסינים והנסיגה דרומה עד אל קו-הרוחב ה-38. בשלב זה חלה גם התקדמות הבזק מ"מתחם פוסאן" ועד לנהר צ'ונגצ'ון שבקוריאה הצפונית — ואשר בה הושמד הצבא הצפון-קוריאני על ידי "גישה עקיפה" (Indirect approach).

הלכת הגישה העקיפה אינה בגדר חידוש; לידל הארט⁽¹⁾, ורבים אחרים, צידדו בזכותו במשך שנים רבות. התפיסה של הגישה העקיפה, כשהיא מופעלת במלחמה, מתבטאת בהנחת מהלומה קשה על האויב במקום שם אין בכוחו ל"ספגה", — וזאת תוך כדי הימנעות ממערכה-רבתי נגד כוחותיו.

דברים אלה ישמעו אולי כקשים לביצוע, אולם גנרל מק-ארתור הבין לתפיסה זו: — במלחמת-העולם השניה פסח על איי האוקינוס השקט, במ ישב חיל-מצב יפני כבד, כדי להלום במקומות הקרובים יותר לבסיסים היפניים הראשיים, כשהוא מניח לחילות-המצב שעליהם, "דילג" כי ימקו מאליהם, "כהצטמק האשכול על שורג הגפן". הלכת הגישה העקיפה היתה בבחינת "תנאי ולא-יעבור" לגבי מפקד של כוח-משימה משורין בימי מלחמת-העולם השניה, ששירת תחת פיקודו של הגנרל ג'ורג' ס' פאטון.

בימים ההם הוזכרו תכופות את השטחים התפושים עדיין ע"י האויב.

(1) Capt Basil Henry Liddel Hart — מומחה וסופר צבאי בריטי נודע, נולד ב-1895. פרסם למעלה מ-30 ספרים, ביניהם "האסטרטגיה של הגישה העקיפה" שהופיע לראשונה ב-1929. (עומד להופיע בתרגום עברי בהוצאת "מערכות"). בשעתו שימש סופרם הצבאי של העיתונים האנגליים: "טיימס" ו"דיליטלגרף". כן מכהן הוא כעורך הצבאי של "אנציקלופדיה בריטניקה".

שנשאר מאחורי גבינו, ואת ה"דרכים" ושלוחות-הגבעות שפנו ממוקשים ומגרמנים". בעוד שהביטוי "גישה עקיפה" היה אז זר ביותר לרובנו, הרי עקרון השמדת האויב על-ידי מהלומה בערפו והשחתת עורקי-התחבורה ומקורות-האספקה שלו, עקרון סגירת הדרך בפני תנועותיהן של עתודותיו ובידוד כוחותיו (שברובם היו עדיין שלמים וקיימים) ממקורות הסיוע שלהם — עקרון זה הובא ואף נוצל במידה מרובה ביותר.

אחת הפלוגות החריפות ביותר בין הגנרלים הגרמניים המנוצחים, שעה שביקשו ליתן הסבר לכשלונם ברוסיה, נסבה על התיאוריה של הגישה הישירה, דהיינו — השמדת כוחותיו המזוינים של האויב על ידי מערכה מתוכננת, לעומת התיאוריה של הגישה העקיפה. משהשתמשו הגרמנים בעקרון הגישה הישירה השמידו מאות אלפי רוסים וכבשו מרחבי שטח גדולים. אולם טקטיקת ה"טריו ומלכודת"⁽¹⁾ לא הצליחה להביא לכלל תוצאות מכריעות ואף גרמה לבובות זמן יקר-ערך, שאיפשר לצבא האדום לארגן מחדש כוח להגנתה של מוסקבה, ולגייס את עזרתו של בן-ברית חדש — הוא "הגנרל חורף".

* * *

גנרל-ה"שריון" הגרמניים, אשר כינו את חסידיה של הלכת הגישה ה"ישירה" בשם גנרל-ה"רגלים", האמינו כי פירצה המבוצעת-במהירות, ומסע-תנופה משורין בעקבותיה, היו עשויים לשים קץ למסע-המלחמה ברוסיה זמן רב לפני השלג הראשון של שנת 1941. סברה זו, המבוססת על נצחונות גרמניים קודמים, גרסה כי אותם גייסות רוסיים שעליהם יפסחו תוך כדי ההתקדמות, לא יהיו מסוגלים להמשיך בפעולה רצופה, ועל כן אפשר יהיה לרתקם במקומם על ידי חיל-הרגלים של הגרמנים ובני בריתם, בעוד שהשריון מנחית מהלומה מכרעת על מוסקבה ושוטף את כל עורקי-התחבורה הסובייטים. מאחר שלא ניסו לממש תפיסה זו אין איש יכול לדעת כיצד היה הדבר פועל במציאות, אולם עובדה היא כי אכן עלה הוא יפה כל אימת שהגרמנים ניסו לבצעו. יש לזכור מה צרות היסבו הגרמנים לבני-הברית בהרי האַרדנים, בדצמבר 1944, ועמם 600 טנקים בלבד. "גישה-עקיפה" זו נכשלה בסופו של דבר כיון שחסרה להם כאן עצמה אוירת וסיוע לוגיסטי.

מובן מאליו שאין ה"גישה העקיפה" בגדר מרפא-כלל. אין אתה יכול לגשת בפתרונות-מוכנים-מראש לבעיות טקטיות. תמיד תופענה נסיבות, ברמות ובממדים השונים אשר בהן הפתרון היחידי הוא להשמיד את האויב. לא היה בנמצא שום מתוד "עקיף" לשם בלימת התקדמותם של הגייסות הסינים בקוריאה בנובמבר-ינואר 1950-51. הגישה ה"ישירה" של הרג הסינים, פשוטו כמשמעו, היתה בחינת הפתרון היחידי. בדומה לנ"ל, אין מפקד-פלוגה, שהוקצה לו יעד, יכול

(1) הכוונה לטקטיקה הגרמנית של הבקעת טריוזים בקוי הרוסים וסגירת הטריוזים בעורף הרוסים לשם יצירת מלכודת.

לתפוש את יעדו על ידי שימניע את קור-האספקה של האויב. יתר על כן: רבים הם המצבים בהם יש לבצע תחילה תמרון של גישה ישירה כדי להכשיר את הקרקע לביצוע תמרון של גישה עקיפה. אם אין למצוא אנפי אויב פתוחים, הרי ששומה על המפעילים את עקרון הגישה העקיפה לבצע חדירה דרך מערך-הקרב האויב כדי לפלס לעצמם דרך לעורפו.

* * *

השריון הוא-הוא האמצעי שבעזרתו יש לנצל את הגישה העקיפה. יש צורך בניידות כדי לשטוף היש-מהר את עורפו של האויב ולנוע במהירות מספקת כדי לתפוש יעדים מרוחקים קודם שהספיקו לארגן את הגנתם. רבים הסבורים כי המרדף והניצול זהים זה עם זה. לאמיתו של דבר, הנך רודף אחרי כוח נסוג או מובס; אולם אתה מנצל הזדמנויות לשם הפעלתה של הגישה העקיפה⁽¹⁾. את הגישה העקיפה, ניתן להשיג גם על ידי אמצעים אחרים מאשר סתם בחירת יעד אסטרטגי ונתיב-תמרון המוליכים אל אותו יעד. מתן שוחד היה, ותמיד יהיה, בבחינת הדרך הבדוקה והקלה להשגת יתרון מהיר. תמיד ייצא אנשים מסוגו של בנדיקט ארנולד⁽²⁾. האויבים-בכוח ינסו להשתמש בחתירה, בהסתה, בתאות-בצע, בשנאה מעמדית והברתית, בפקידים מושחתים, בשביתות ובתחבולות רבות אחרות של הגישה העקיפה, כדי לגרוע מיכולתם של הכוחות המזוינים של יריבם. דוגמה מענינת אירעה במלחמת האזרחים (של ארה"ב) כאשר שני סיירים של מחנה-הדרום ירו בעת ובעונה אחת אל הניית-שדה סמוכה של הצפוניים. המהומה שפרצה בעקבות זאת כמעט והשמידה רגימנט צפוני — וזאת במחיר שני כדורי-רובה של הדרומיים.

המצביאים הגדולים, כולם היו מחסידי הלכת הגישה העקיפה בצורה זו או אחרת. נפוליאון ניצח בהתנגשות אחת, בעת מאבק נואש, על ידי שהתחכם ושלה קבוצת מחצצרים שיתגנבו אל עורפו של האויב ויחצצרו שם לפתע את "אות ההסתערות". הוא היה אמן בביצוע תנועות-איגוף המגיעות הרחק, לעורפו של האויב. כשלונוותו ותבוסותיו באו עליו שעה שהחל בוטח בעדיפותם המספרית של גייסות הפועלים בקרב פנים-אל-פנים. במלחמת-האזרחים באמריקה כמעט וניפץ הגנרל גראנט את צבאו לרסיסים, ע"י מהלומותיו הישירות נגד התיקי-המלחמה המועטים והבלויים של הגנרל לי, במערכת קולד-הרבור; וזאת בטרם עבר לשיטת הגישה העקיפה אשר ריתקה את לי למערכת התשה בחזית פיטרסברג — צורת מלחמה אשר צבאו של לי לא היה יכול להרשות לעצמו, והוא כילה, לבסוף.

⁽¹⁾ הגדרה זו רחוקה מן ההגדרה המקובלת בצבאות, אשר ביססה אותה, — המער.

⁽²⁾ בנדיקט ארנולד (1801—1741) — ידוע בארה"ב בכינויו "הכובד". מפקד אמריקאי רב-פעלים שבמלחמת-השתחרור נגד אנגליה ב-1780, פתח במו"מ עם האויב על מסירתו לידהם את מבצר ה"וסט-פוינט" — אז, משגב מערכת-ההגנה האמריקאית. מת באנגליה פעמי ובחוסר-כח.

את כוחותיו בנסיונו להרביץ ביאנקים" (הצפוניים¹). הגנרל שרמן בוז והשחית מטילות-ברזל מאטלנטה ועד לסוגה — בעוד שמישהו אחר לחם אותה שעה נניסותיו של הוד².

* * *

עלינו להוסיף ולהתעמק בבעיותיה של הגישה העקיפה הן בבתי-הספר הצבאיים השונים שלנו והן במקומות אחרים. מבזבזים עתה שנים על שנים תוך כדי שינון דברים באוני התלמיד, כגון — לפיתה בודדת, לפיתה כפולה וחדירה. מלמדים אותו שיהא גאון טקטי השואף להזדמנות לכתר את אויבו ולהשמידו. ברם, בפני הגנרלים העתידיים שלנו יש להציג את שתי הגישות כאחת — את הגישה הישירה ואת זו העקיפה, כדי לודא כי מאוחר יותר, כאשר יפתחו את תכניותיהם המבצעיות, יאפשרו על ידן את השגת הנצחון הסופי תחת שיזכו לנצחון רב-רושם אך זמני בלבד, אשר ערכו אינו אלא רגעי.

⁽¹⁾ גנרל גראנט היה מפקדם של הצפוניים במלחמת-האזרחים של ארה"ב (1865—1861), ונודע לי — מפקדם של הדרומיים. הקרבות בקולד-הרבור ובפיטרסברג אירעו ביוני 1864.

⁽²⁾ שרמן פיקד על הגייסות הצפוניים אשר תקפו את מדינת ג'ורג'יה, מרכז הכוחות המתבדלים. מסע-ההשמדה שלו מאטלנטה, מרכז הדרומיים, לסוגה שעל חוף הים, ידוע בהיסטוריה כ"מסע דרך ג'ורג'יה". גנרל תומס עמד בינתיים בין הוד ואנשיו הדרומיים, ובין שרמן.

האוכלוסיה האזרחית במלחמה טוטלית

(ארגונה, הפעלתה, ההגנה עליה)

מאת

"הלוטיקום"

הגנה לאומית שיטתית

בעוד שבמאה הקודמת, ואפילו בתחילת מלחמת-העולם הראשונה, אפשר היה להבדיל הבדלה ברורה בין חזית ועורף, הרי בשל התפתחות הטכניקה ובשל המאבק בין אידאולוגיות שונות, מקיפה עתה המלחמה את כל שטחי-החיים של העמים. מקורות חמריי-גלם, בתי-חרושת, כוחות-עבודה, שוקי-מסחר, תוצרת חקלאית, כוח-התנגדותם הרוחנית של העמים והצבאות היו לגורמים שוי-ערך מחמת חשיבותם לניהול-מלחמה. מצב זה מכונה כיום בשם "מלחמה טוטלית".

ניטשטש קורהגבול שבין מצב של שלום למצב-מלחמה. המלחמה הקרה שבה מופעלים רק הנשק הכלכלי והרוחני, עוברת באורח פתאומי — כרגיל בהתנפלות צבאית — ל"מלחמה חמה". הדבר מתרחש שעה שמבנה הכלכלי של ארץ מסוימת וכוח-ההתנגדות הפנימי של עמה מתערערים עד כדי כך שהיריב יכול להנחית, כי ייקל עליו המשחק, ורצון ההתנגדות שנחלש יושחק כליל ע"י הלם על-כן, לא זו בלבד שיש להרחיב את תחום אמצעי-ההגנה שיקיפו את כל שטחי חיי-אנוש, אלא שיש גם לפתוח בהם במקורם, למען יהיו מועילים במלואם כבר בתקופת המלחמה הקרה.

עם, שצפויה לו הסכנה להגרר אל תוך מלחמה טוטלית, נאלץ להכין גם את ההגנה הלאומית הטוטלית, אך בשוטם פנים ואופן אין פירושו של דבר, כי כל שכבות האוכלוסיה וכל תושבי המדינה צריכים להשתתף באורח פעיל במאבק הצבאי. דוקא במלחמה הטוטלית קיימים שטחים לא-צבאיים מרובים, החשובים לעמידה-בפרץ כצבא עצמו. בסקטור הלא-צבאי צריכים לפעול כל אלה שאינם מוצבים בחיילי-גיוס; ובנסיבות מסוימות הם עשויים לתרום להגנה הלאומית ממש כאילו היו מסכנים חייהם כחיילים. התנגדות פעילה מצד האוכלוסיה האזרחית אינה יכולה למלא אחר אותן משאלות רמות, הנדרשות ממנה במקומות שונים, והיא מעמיסה על העם סבל נוסף שאין בו תכלית.

כל שאינו חייב-גיוס ורוצה על-אף זאת להשתתף במאבק הפעיל של הצבא, ניתנת לו האפשרות להתנדב לארגון צבאי איזה שהוא. כל עוד הוא מתנהג בהתאם להסכמים הבין-לאומיים באשר למלחמת-היבשה, נושא בגלוי את נשקו ועונד סמל המציין אותו כחבר בצבא — הוא נהנה מהגנתם של חווי-ג'נבה משנת 1949. הדעות המרובות הנשמעות למען ארגון תנועת התנגדות אזרחית הן, לשמחתנו, סימן לרצון-התנגדות ער, הגם שאלה הדוגלים בתביעה זו מגוימים תכופות בדרישותיהם; ייתכן והדבר נובע מכך, שהם עדיין לא השלימו עם האורח החדש של מלחמה טוטלית ורואים במאבק הפעיל את אפשרות ההגנה היחידה. רצוי על-כן לתאר מה כבר נעשה בשביל לעורר את הכוחות — שהם עתה ללא פעילות לכאורה, אך המשתוקקים לה — להשתתפות במוסדות אלה.

ארגון הכלכלה המלחמתית

המונח "כלכלה מלחמתית" מתכוון למציאותו של ארגון כלכלי, שיאפשר למדינה להוסיף ולהתקיים גם בעתות מלחמה, בין שהמלחמה נערכת מחוץ לגבולות-המדינה בין שהיא נערכת בתוכה.

תפקידיה העיקריים של הכלכלה המלחמתית מתבטאים: בקיום מלאי של חומרי-גלם, דלק, מזונות ומספוא, אשר בזמנים רגילים צריך ליבאם; בארגון האבטריקה בשטחים חיוניים מסויימים, כגון חקלאות, תעשייה, תחבורה; בהכנת הקיצוב והפיקוח על המחירים, למניעת בזבוז, חלוקת מצרכים בלתי-צודקת, קניית-אגירה והפקעת מחירים.

פעילות בשטחים אלה מצריכה כוחות-אדם וכוחות-עבודה בממדים ניכרים. די אם נחשוב על החקלאות בתקופות הזריעה והקציר. מובן מאליו שהכלכלה המלחמתית יכולה לפעול בממדים מצומצמים ורק במשך תקופה מוגבלת, שעה שהצבא ערוך על דגליו. כל הכוחות שאינם מוצבים לצבא, ואפילו נשים וטף, חייבים לתת את ידם כדי להבטיח את הספקת הדברים החיוניים ביותר לעם כולו. במצב של ניטרליות מזוינת תוכל הכלכלה לקחת בחשבון תגבורת בכוח-אדם כתוצאה משחרורים וחופשות. הצעדים שנקטו בשטח זה מאז שנת 1945 מביטחים פעולה תקינה של הכלכלה המלחמתית. ארגון צללים קיים בכוח כבר כעת, בימי שלום, וניתן להעבירו מהכוח אל הפועל מיום אחד למשנהו. כבר הוחלט על שחרורם של אנשי הצבא המתאימים, ביחוד מבני הגילים הקשישים, וניתן לשער שהכלכלה המלחמתית תוכל לפעול ללא תקלות החל מיום הגיוס הראשון. לרשות הכלכלה יעמדו 225,000 גברים בגילי חיל-השדה א' (19—36 שנה), חיל השדה ב' (37—48 שנה), חיל המשמר (49—60 שנה), ואנשי שירות העזר. יש לקוות כי לא ייווצר עוד אותו מצב בגיוס שהיה קיים בשנים 1939-40, אספקת-החשמל, ייצור התעשיות החיוניות, מערכת-התזונה, מערכות הקשר, המינהל והתחבורה (דואר-טלפון-טלגרף, רכבות

ושירותי מכונות) — יוסיפו להיות כשרים לפעולה. הלקח שנרכש במשך מלחמת העולם השנייה שימש מסד יקר-ערך להכנות שנעשו; אם נצטרך לעמוד בשירות-פעיל ממושך ללא פעולות-מלחמה ישירות, נוכל לו למצב. אולם לפי מהלך-הדברים המדיני באירופה עלול להיוצר מצב בו נהיה מנותקים. למעשה, מהעולם הסובב אותנו. אז לא יהיה מקום לדרישות אישיות. בנסיבות מסוימות יהיה עלינו ליצור בכוחות מאוחדים את כל אשר נחוץ לקיום החיים בלבד, ועם זאת לא להרפות אף לרגע מערנותנו הצבאית. כוח מוסרי רב נדרש מכל אחד ואחד כדי להתגונן התכונות נפשית למצב-חירום מעין זה. ואם המצב יהיה פחות גרוע מכפי שהוא נראה מראש, קל יהיה להתמצא בנסיבות הנעימות.

כן נודע תפקיד חשוב לקיום מלאי בתעשייה, במסחר ואפילו בבתי פרטיים. הכונה היא, כי בנסיבות מסוימות תיסגרנה בשעת הגיוס חנויות-המכולת לתקופה מסוימת, כדי להבטיח את הפעלת הקיצוב. פנקסי-הקיצוב מוכנים כבר היום. עד לחלוקת הפנקסים תצטרך כל משפחה להתקיים על מלאי-החירום שלה. בשביל דלי-האמצעים הוכנו לצורך זה מחסני-מלאי בעיריות. אין זה אלא סימן לקלות-דעת חסרת-אחריות, שרק שלושים אחוז של האוכלוסיה מחזיקים עדיין במלאי החירום שהוקצב בזמנו, כפי שהוכח במשאל שקיים לא מכבר.

הגנה אזרחית

כדי שהכלכלה המלחמתית תוכל לפעול ללא תקלות, נחוצים ארגוני אבטחה והגנה בפני חבלה והריסות. השירות הטריטוריאלי, על מוסדות השמירה שלו, גטל על עצמו תפקיד זה. בכוחו יהיה להגן על היעדים החשובים ביותר בפני מעשיהם של סוכני הגייס החמישי. נוסף על הפלוגות הטריטוריאליות מצויים משמרות מקומיים בכל הישובים הגדולים, בעוד שהישובים הקטנים יותר חובו פה ושם יחידו. תפקידם חשוב והוא כולל את המשימות הבאות: שמירה על היעדים החשובים-למלחמה של מערכות החשמל והתחבורה, מלחמה בחבלה במתקנים חיוניים, סיוע למשטרה, וכדומה. המשמרות המקומיים הם יחידות צבאיות הפועלות על פי פקודה צבאית. במקרה של מלחמה הם מנהלים מאבק צבאי גרידא, שאין לערבבו בפעולות מצד האוכלוסיה האזרחית. כל אדם שאינו חייב גיוס יכול להתנדב לשורות המשמר-המקומי. לצורך אזהרת האוכלוסיה והמוסדות הטריטוריאליים והאזרחיים בפני סכנות הצפויות מן האויר, בפני שטפונות הבאים מחמת מעשי-הרט בסכרים, וכן בפני חומרי-מלחמה (גאזים וכו'), הקים הארגון הטריטוריאלי גם שירות אזהרה מיוחד. כל הודעות-הסכנה מטעם שירות-התצפית-נ"מ, מטעם מוצבי התצפית של הגנת הסכרים והאגמים, ומטעם ארגוני התצפית-בשטח של השירות הטריטוריאלי, מועברות למרכזי-אזהרה, ושם מנצלים אותן. לשם הודעות לאזרחים שצפויה להם סכנה, ולשם אזעקה במקרה של צורך, משתמשים גם ברשת הטלפונים

ללידי-כך ניתנת האפשרות לכל מנוי-טלפון להאזין להודעות ולאזעקות, ולהתנהג לפיהן.

התגוננות אווירית

כדי להבטיח לעת מלחמה התגוננות יעילה של האוכלוסיה האזרחית בפני התקפות מן האויר יש צורך בארגון-התגוננות-אווירית מפותח כדבעי. ארגון זה מורכב ממשמרות מכבי-אש ביתיים שבהם משרתים דיירי-הבית, ממשמרות מכבי-אש תעשייתיים שבהם משרתים עובדי בתי-החרושת, ממשמרות מכבי-אש לעתות-מלחמה של העיריות, ומגיסות-הג"א של הצבא. המוקמים על-פי מבנה הצבא החדש. מבין גיסות-הג"א יהיו בטליונים אחדים ניידים, כדי שאפשר יהיה להשתמש בהם במקרי אסונות גדולים. הצבא הכין, איפוא, את הנחוץ. למרבית הצער, מפגרים הארגונים האזרחיים.

בתום מלחמת-העולם השנייה — בתקופה לתקופת שלום ארוכה — ניגשו להפחתה כמעט קיצונית של אמצעי ההתגוננות האווירית. כיום אנו נאלצים לבנות את הכל מחדש. האמצעים העיקריים הם: גיוס פקחי-הבתים ואימונם, הקמה של משמרות מכבי-אש לעתות-מלחמה, על כל ציודם הנחוץ, ובנית מקלטים להתגוננות אווירית, שיוכלו לעמוד בפני מפולת הבתים. יש לציין בצער, כי עד כה נעשה אך מעט בשטח זה. הוחל רק באימון הסגל הגבוה ובהקמת כמה חדרים-מקלט בבנינים חדשים. ענין הקמת חדרים-מקלט בבנינים קיימים תלוי-ועומד זה זמן רב. שויון נפשו של הציבור בענין זה הוא לא רק מדאיג, אלא אף משוע, לא יתכן שיהא זה לתפקידם של המוסדות הצבאיים לתקן מעוות זה; הגנת האוכלוסיה האזרחית היא מענינים של המוסדות האזרחיים, ובסופו של דבר, של כל אזרח ואזרח למען תועלתו האישית ביותר. הפיגור הוא רב-משקל ביותר, שכן התקנת אמצעי-ההתגוננות זורשת זמן רב. אם נמתין עד שהסכנה תעמוד כבר בפתח, צפויה לנו ההסתבכות בסכסוך, על כל מוראותיה של המלחמה האווירית, בלא שנהא מוגנים.

השירות הרפואי

לשם הגנת האוכלוסיה האזרחית במקרה של מלחמה נקטו כבר היום ההכנות הדרושות בשטח השירות הרפואי. קודם שנהתם הסכם בין-לאומי בדבר הגנת האוכלוסיה האזרחית בעת-מלחמה, הכרח היה להפוך את כל בתי-החולים האזרחיים לצבאיים, למען יוכלו ליהנות מהגנה בהתאם לחוזה-גיבנה. לפי חוזה-גיבנה הרביעי, שנחתם בשנת 1949, אין הגנת בתי-החולים האזרחיים מצריכה עוד את שילובם במסגרת צבאית. בכך הושגה התקדמות ניכרת.

השירות הטריטוריאלי ערך הכנות רחבות-היקף להקמת בתי-חולים לשעות-חרום; ישובים נמפעלים אגרו מלאי של ציוד רפואי; אומנו חובשים וחובשות

רבים שבחלקם ניתן להפעילם גם מחוץ למקומות-מגוריהם. באופן זה קיימת עתודה ניידת היכולה להושיט עזרה במקרה של אסונות רחבי-ממדים.

נוסף לזאת יהיה צורך שנשים וגברים, אורחים ואנשי-צבא, ירכשו את ידיעות-היסוד של החובשות, למען יוכלו בשעת חירום להושיט עזרה-ראשונה לזולתם ולעצמם. עזרה-ראשונה זו — עזרה עצמית או עזרה לחבר — הנה חוק בכל מלחמה, ובה תלויים לא אחת חיי אדם והצללתו. על כן חיוני הוא, שנשים וגברים רבים ככל האפשר, ישתתפו בשיעורים לחובשות ויקבלו מפי רופאים את הידיעות הראשונות בשטח זה.

שירות הסעד

הקמת מערכת-הסעד היא מתפקידם של הישובים. תפקידי-הסעד החשובים ביותר הם: ארגון לשכות להכונת כוחות עבודה, לשם הבטחת הכונתם התכליתית של הכוחות המצויים, בעיקר לעבודות עונתיות בחקלאות; ארגון לשכות-עזרה חקלאיות, לשם קביעת ממדי הזריעה, הכנת כלי-עבודה ממועדים לעיבוד השדות. אחסנת המלאי וחלוקת הקציר; הקמת לשכות-איסוף לשם איסוף חומרים ישנים החיוניים בעתות-מלחמה; ארגון ועדות-סעד אזרחיות לריכוז כל התרומות לדלי-אמצעים ולמחסורי-כל שהגיעו לכך עקב מאורעות המלחמה; הקמת בתי-מחסה לשעת-חירום, איסוף בגדים ואיסוף מצרכי-מוזון. כאן קיים גם כל נרחב לפעולה לארגוני הנשים.

פינויים או העברות-אוכלוסיה

לקח המלחמה האחרונה הוכיח, כי פינויים המוניים של האוכלוסיה האזרחית. לא זו בלבד שהם עלולים להפריע קשות למאבקו של הצבא, אלא שאף הפליטים עצמם נקלעים לתנאים קשים, מחמת מחסור במקומות-מחסה ומחמת צמצום מלאי המזונות — דבר, שנודעת לו חשיבות מיוחדת בארצנו הקטנה, שאין לה, למעשה, שטחים עורפיים. לפי כל הידוע לנו על אזורי הקרבות בעבר, אל לנו להתרעם על אוכלוסית הגבול שלנו, שעה שתבקש בראשית מלחמה להמלט אל פנים הארץ. אך דבר זה יביא לידי קשיים עצומים למוסדות הצבאיים והאזרחיים. מאות-אלפי האוכלסים הנוספים לא יוכלו לקבל תזונה ומחסה מספיקים בפנים-הארץ למשך תקופת-זמן בלתי-מוגבלת. לכן חובה עלינו למנוא התפתחות מעין זו, וזה אפשר — רק אם תינתן לכל האוכלוסיה משימה חיונית במקום מושבה, משימה אשר לה היא תוכל להתמסר, וכן אם המוסדות אף הם, יגלו דאגה נאותה והבנה לקראת מצבי-חירום אפשריים; רק בתנאים אלה תתמיד האוכלוסיה במקום מגוריה מתוך רצונה היא. גורמי השירות הטריטוריאלי חייבים למנוע נסיונות של פינויי-בהלה, ובמקרה של צורך — אף על-ידי שימוש בכוח. ברם, בתוך אזורי-הקרבות ממש, יש והשירות הטריטוריאלי חייב לצוות על העברות מקומיות ולארגן; במקרים

- 1) סיור עמדות האויב והשטח.
- 2) בחירת נקודות-המכון וציון המטרות.
- 3) ארגון התצפית בקרב.
- 4) קביעת תפקידי-האש.
- 5) פקודות לפתיחת אש.
- 6) קביעת סימנים לפתיחת האש, להעתקתה ולהפסקתה.
- 7) הכנת עמדת-המוצא.

פירוט לסעיף 1:

מפקדי יחידות-המשנה מקבלים ידיעות — אצל חיל-הרגלים, אצל הארטילריה ואצל החילות האחרים המשתפים עמם פעולה — על מצב האויב, על עצמתו ועל נשקו וצידו הכבד. ידיעות אלו תושלמנה על-ידי תצפיות ועל-ידי פעולות סיור של השריון. חשיבות מיוחדת נודעת להשגת ידיעות על היערכותם של טורי האויב ומיקום התותחים שלו, המסייעים להתקדמותו; כן נודעת חשיבות לסיור אגפי האויב וריכוז כוחות-השריון שלו. חשוב במיוחד להבחין בביצורי-השדה של האויב, בזמן ההכנה הארטילרית — כן חשוב זיהויים של מפקדותיו ומרכזי-המודיעין שלו.

בזמן ההתקפה על ביצורי-האויב, חשוב להבחין בין העמדות האמיתיות ועמדות-הדמה; כך, למשל, חשוב להבחין בבהירות באשנבי-היריה שהותקנו בבנינים וכו'.

פירוט לסעיף 2:

פלוגה אחת תזדקק ל-2-3 נקודות-מכון, ומחלקה — לשתיים בלבד. בחירת נקודות אלו תכוון לפי עומקו ורוחבו של השטח ולפי משימות-האש. אסור שנקודות-המוצא של הפלוגה תהיינה זהות עם אלה של המחלקה. כנקודות-מוצא עשויים לשמש בתים, עצים וחורבות; לצורך פשטות הם יצוינו במספרים משמאל לימין.

ציון המטרות נעשה ע"י רקיטות, כדורים או פגזים נותבים, או ע"י אלחוט. המטרות הקרובות תצויינה ברקיטות, המטרות הרחוקות — בכדורים נותבים.

חשיבות מכרעת נודעת לכך, שכל קבוצת-שריון בודדת תהיה מסוגלת לקלוט את ציון המטרות, ולהעבירן הלאה. מפקדו של טנק חייב להיות מסוגל להודיע בכל עת למפקד יחידת-המשנה שלו, כלפי איזה מטרה, למשל, אין ביכולתו לפעול, כדי שיוכל מפקד יחידת-המשנה להטיל את פקודת-האש על טנק אחר. פקודת-האש היא, בעת ובעונה אחת, גם פקודה להשמדת המטרה האויבת.

פירוט לסעיף 3:

בשעת הקרב יש לקיים תצפית לא רק על עמדות האויב, אלא גם על הגייסות והטנקים שלנו. כל קבוצת-טנקים חייבת לצפות לא רק על תוצאות-האש שלה,

כקליעת תותחו של הטנק — כן כושרו הלוחם

אימון-ירי בניסות-השריון הסובייטיים

הקדמת דו"ח-שבועון „החייל השביצרי“ שמתוכו נלקחו הקטעים דלקמן:

„בדעתנו למסור לקוראינו, זו הפעם הראשונה, ידיעות ממקור ראשון על אימון הצבא הסובייטי, והרינו מביאים בזה קטעים, המלווים במרשמים ובטבלאות מתוך החוברת „ירי-הקרב ליחידות-משנה טנקיות“ של הקולונל א. ד. צ'רסונסקי, אשר הופיעה בשנת 1947 בהוצאה הצבאית של מיניסטריון-המלחמה הסובייטי במוסקבה. כל אחד מן הקטעים הנו שלם בפני עצמו וניתן לפרסום בנפרד. מן ההערות בכתב-יד, המצויות בגוף אותה החוברת, אנו למדים שהיא נמצאת בשימוש גם כיום הזה.“

ירי-הקרב ליחידות-משנה טנקיות

חוברת זו, המלווה מספר רב של טבלאות ומרשמים, נועדה לשמש כתב-הנחיה בעניני ירי לקציני-טנקים. בהקדמתה מצוין כי ההכנות לקרב קשורות קשר בל-ינתק בהכנות הטקטיות; על כן הושם הדגש, בעת עיבוד התקנון, על המתודיקה של ארגון ירי-הקרב וביצועו ביחידות-שריון. בתקנון זה אין ההתחשבות בטקטיקה מצויה אלא במידה והיא דרושה לצורך פתרון משימות-קרב. הקולונל א. ד. צ'רסונסקי, מחבר התקנון, מציין כי ארגון ירי-קרב הוא בבחינת עבודה יוצרת, החייבת להתבסס על מכלול הנסיון של מלחמת-העולם האחרונה. התפקידים והדוגמאות בשדה-האימונים חייבים להיות תואמים את הקרבות בחזית.

1. תפקידי ירי-הקרב ומטרותיו

ירי-הקרב הוא האמצעי הטוב ביותר להוכחת כוננותו וכושרן הקרבי של יחידות-השריון. במקום הראשון עומדת הכשרת-האש, שכן תפקידו החשוב ביותר של הקרב — השמדתם של כוחות האויב — חייב להתבצע באמצעות האש. ירי-הקרב חייב להתנהל בשטח חדש, או באותו חלק של אזור-האימונים, שאינו מוכר אלא מעט. עם זאת יש ליצור צירופי נתונים, שיהיו דומים ככל האפשר למצב אפשרי בשביל כוחות אויב — כדי שפעולתן של יחידות-משנה ושל קבוצות-טנקים תתקרב ככל האפשר לתנאי המלחמה.

בזמן אימוני-הקרב יש להעמיד את החניכים במצבים בלתי רגילים —

מצבים הגובלים בסכנה — מתוך המגמה לפתח בהם את כוננותם, את תגובותיהם, ואת כושר-הקרב שלהם. באופן זה ניתן להם, למפקדי יחידות-המשנה הבודדות, לעמוד על המגרעות המתעוררות בזמן התרגילים, ללמוד את טיבן, ולתקנן. ככל שהמשימות תהיינה מגוונות יותר, כן יהיה כוח-המחץ של היחידות גדול יותר בשעת הצורך.

התפקידים הכלליים של יריות הקרב מתחלקים:

- (1) למפקדי יחידות — תרגילים בניהול הקרב ובניהול האש.
- (2) ליחידות — תרגילים לפעילות בלחימה, פתרון משימות-קרב.
- (3) לקבוצות טנקים — תרגילי-יריה במצבי-קרב שונים.

2. הכנת יחידות-הטנקים לירי-קרב

רק יחידות מאומנות ומוכנות תורשנה לנהל ירי-קרב. הצלחת ירי-הקרב תלויה בשיתוף פעולה בין יחידות-הטנקים הבודדות והכנת מפקדיהם בניהול האש.

ניהול האש של יחידות שריון

מפקד יחידת-המשנה מנהל את האש, עד למשימות הבודדות שהטיל על הכפופים לו ועד בכלל, ע"י פקודות המועברות באלחוט או על-ידי סימנים מוסכמים. „הוראות-הקרב לגייסות המשוריינים והממוכנים של הצבא האדום“ מדגישות את ערכה של אש-טנקים מאורגנת. נשק זה מאפשר להכות באויב, תוך כדי הפעלת אמצעי-לחימה מינימליים ובזמן הקצר ביותר. בזאת נעוץ ערכו הגדול.

ניהול האש מקיף את היסודות הבאים:

- (א) חלוקת משימות-הקרב לטנקים הבודדים או ליחידות-המשנה, ופיקוח על ביצוען.
- (ב) תצפית על שדה-הקרב, וציון מטרות.
- (ג) החלטה על סוג האש.
- (ד) קביעת מועדי פתיחת האש ופקודת „גמור האש“.
- (ה) ניהול האש (ריכוזה והעתקתה).
- (ו) תצפית התוצאות.

בטנקים הבודדים כולל ניהול האש את אמדן המרחק מעמדת המוצא ומן המטרה, את מספר הפגזים הדרושים להשמדת המטרה האויבת, את בחירת סוג הפגזים (בהתחשב בסוג המטרה ובתגובת האויב) ואת ניצול היתרונות השונים של מצבי-קרב בודדים.

ההכנות לירי-קרב כוללות:

אלו נעשית העברת האדם והבהמה מאזור-הסכנה הבלתי-אמצעי אל אזורי-בטחון הקרובים ככל האפשר, לתקופה מוגבלת בלבד, והם מוחזרים מיד לאחר שוך הקרבות.

ההגנה-הלאומית הרוחנית

מאז היתה התעמולה לנשק בניהול המלחמה הפסיכולוגית, נמנית ההגנה-הלאומית הרוחנית — היא אומר, חיזוק כוח-ההתנגדות הרוחני של עם — על ההכנות-שאינן-בלתן לקראת מלחמה אפשרית. נסיון מלחמת-העולם השניה הראה בעליל, כי ע"י תעמולה מחוכמת שיטתית, וע"י הפצת שמועות, ניתן לערער את כוח התנגדותם הפנימית של העמים עד כדי כך, שההתקפה הצבאית לא תהיה אלא את הדחיפה האחרונה, המביאה לידי התמוטטות מהירה ומוחלטת.

במלחמה האחרונה עשתה המחלקה „צבא ובית“* עבודה נאה, ע"י שנלחמה בשמועות וניהלה קורסי-הסברה, בהם ניתן לה לאוכלוסיה לקבל ידיעות אובייקטיביות על כל השאלות שהטרידוה. במקרה של גיוס כללי, שוב יוקם ארגון כזה. ארגון-מסגרת כבר מוכן כיום, אולם אם נרצה כי אמצעי-ההתנגדות יהיו תכליתיים, עלינו לנקוט בהם זמן רב לפני פרוץ המלחמה. ואמנם, כבר כעת פועלים ארגוני-הסברה אזרחיים בכל אזורי שביצריה, ברוחה ובמגמתה של אותה מחלקה „צבא ובית“. נוסף לכך תוכנן שירות-פרסום ומודיעין של השירות הטריטוריאלי, שייכנס לפעולה בשעת הגיוס. עליו יהיה להבטיח את הקשר בין האוכלוסיה האזרחית לבין המוסדות, לפקח על הלך-הרוח של האוכלוסיה, להסב את תשומת-לבם של המוסדות לנקודות-תורפה, ולפתוח במלחמה נגד התפשטות שמועות. במקרה-ויתמוטטו כל אמצעי-הפרסום הפרטיים והציבוריים (עתונות, רדיו וטלפון) ימלא שירות-הפרסום הצבאי את החסר, בפרסומים משלו. למען ספק לאוכלוסיה את הידיעות הדרושות. סקירה קצרה זו על ההכנות שננקטו להגנת האוכלוסיה האזרחית נותנת לכל אזרח, שאינו מוצב לצבא, הסבר היכן ואיך יוכל להפעיל את כוחותיו לטובת ההגנה-הלאומית. ואשר לחייל — כונתנו לעורר בו את רגש הבטחון, כי בעורף דואגים לכל צרה שלא תבוא — רגש הנחון ביותר לחייל, שכן מוטל עליו להתמסר למאבק ללא-תנאי.

* מחלקת ההסברה של הצבא השביצרי.

אלא גם על תוצאות-האש של הטנקים האחרים. תיקון האש לטנק שכן יהיה בעל תכלית, רק שעה שהטנק המבצע את התיקון איננו רחוק מן הטנק היורה ב-1/50 של המרחק למטרה. התצפית תבוצע בעין בלתי מזויינת או בעזרת מכשירים (בחוברת התקנון הרוסי מופיעה כאן טבלה לשימוש במכשירים). תפקיד של מפקד הטנק לצפות על השטח בראש וראשונה לכיוון פעילות האויב. התותחן סוקר את השטח במשקפת, בכיוון נסיעתו של הטנק, ומחפש בראש וראשונה נקודות שמאחוריהן עשוי האויב להסתתר. נהג הטנק צופה בכיוון נסיעתו של הטנק ומשתתף בתצפית תוצאות-האש של הטנק שלו. מפקד מחלקת-טנקים צופה את השטח הרחוק, כדי להראות לטנקים את הכיוון. הוא עוקב אחרי סימני מפקד פלוגת-הטנקים של חיל הרגלים וכו'.

פירוט לסעיף 4 :

מפקד הפלוגה, בשעת הוצאת הפקודות, מחלק את המשימות עד לקבוצת הטנקים הבודדת (דהינו — טנק אחד או שנים), כדי ליצור על-ידי-כך שיתוף-פעולה ממושם.

דוגמאות של תרגילים מצורפים :

- א) מפקד הפלוגה מקבל פקודה לסייע לחיל-הרגלים ע"י התקפת טנקים ונותן את הפקודות המתאימות למחלקות השונות (ע"י מרשם מס' 1).
- ב) התקפת הטנקים והפקודות המתאימות למחלקות-הטנקים ולטנקים הבודדים.

פירוט לסעיף 5 :

כדי להשיג פעילות אש רצופה ותכליתית תינתן פקודת האש, בדרך כלל, על-ידי מפקד הפלוגה.

פירוט לסעיף 6 :

יש להקפיד על כך שהטנקים הבודדים ומחלקות-הטנקים לא ישתמשו באותם סימני האיתות.

פירוט לסעיף 7 :

לאחר קבלת פקודת האש חייב מפקד-הטנק יחד עם התותחן לקבוע את השטח ולחשב את הכיוון. יש להשאיר לקבוצת-הטנקים זמן מספיק בשביל לחשב את עמדת-המוצא ולרשום אותה על גבי המפות. מפקד-הטנק חייב לקבוע בצריח שלו קטעי-טבלאות מתוך הוראות-הירי באופן שיוכל להתמצא באורח מהיר, בעיקר בקרבות לילה.

הערה: מן החוברת המוזכרת מסתבר כי מחלקת-טנקים מורכבת משלושה טנקים, ופלוגת טנקים מורכבת משלוש מחלקות, כלומר — מתשעה טנקים. החייל השביצרי, מסיים פרק זה בהערה דלקמן: „המאמר הבא, בליווי מרשמים וביים, מטפל בתמרון-ע"י-אש ובשיתוף הפעולה של כיתות הטנקים בקרב.“

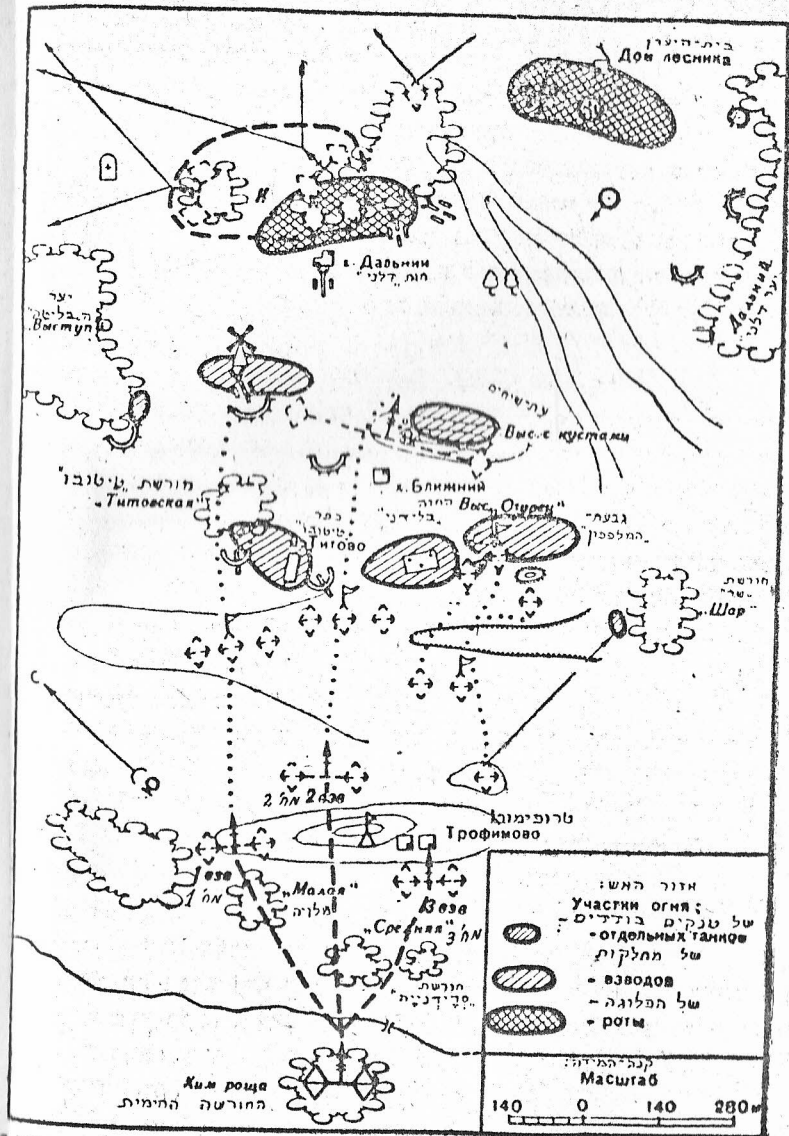
תמרון באמצעות-אש

בקטע זה של הוראות-הירי מצוין דבר, שהנסיון הוכיח, כי אש יחידות הטנקים ניתנת לריכוז ביתר קלות בטוח גדול. ההסבר לכך נעוץ בעובדה, שבשל העברת הפקודה עצמה הולכות לאיבוד 30 עד 45 שניות. בהתאם לפקודה החדשה, פוגים הטנקים במשך זמן זה לכיוון חדש, דבר המכביד על הטלתה מחדש של האש המרוכזת (כלפי אויב קרוב) ומעורר ספק בתכליתיותה. למעשה, אפשר לרכז את אשה של מחלקת-הטנקים ל-1000 עד 1200 מ', ואת אש הפלוגה ל-1500 מ' ויותר. אין טעם לרכז את האש למטרות קרובות יותר, כיון שבמטרה קרובה יותר חייב לטפל בראש וראשונה הטנק הבודד.

התקפה מרוכזת היא יעילה ביותר כאשר אש כל הטנקים מתחילה בבת-אחת. את הסימון לכך נותן מפקד יחידת-הטנקים ע"י שתי יריות הנורות זו אחר זו. באש המרוכזת של יחידת-טנקים משתמשים נגד הצטופפויות חיל-רגלים או שריון של האויב, או כתחליף למחסום אש ארטילרי. כאשר המטרה היא שטח ניכר ורחב, מעסיק הטנק שבאגף ימין את אגף שמאל של המטרה באש. הטנק האמצעי מתקיף את מרכז-המטרה, ואילו הטנק שבאגף השמאלי מעסיק את אגף הימין של המטרה; כששטח המטרה משתרע לעומק, מעסיק באש הטנק שבאגף ימין את המטרה הקדמית, הטנק האמצעי את המטרה המרכזית, והטנק שבאגף שמאל — את המטרה העורפית. בעת התקפה על שדרת אויב מעסיקים חלק מן הטנקים באש את הטנקים הקדמיים והעורפיים, שעה שהחלק השני מעסיק את הטנקים של מרכז האויב.

אש-הכחדה היא זו אשר בה נפגעו 80 אחוז של המטרות. אש אשר בה נפגעו 50 אחוז מן המטרות, ואשר בה שותקה פעילות האויב באורח זמני, תכונה אש-הדברה. דוגמה לאש-הדברה: במשך 10 שניות נפגעו ע"י מקלע-טנקי חמישה טנקים מתוך 10, ונורו 25 כדורים. כדי להשיג אותן תוצאות במשך התנועה יוצאו עקב הפיזור הגדול, שלושה או ארבעה מונים יותר כדורים, כלומר — 75 עד 100 כדור. כדי להשיג אותה התוצאה בפרק הזמן הנתון יש להגדיל את מספר הטנקים המופעלים.

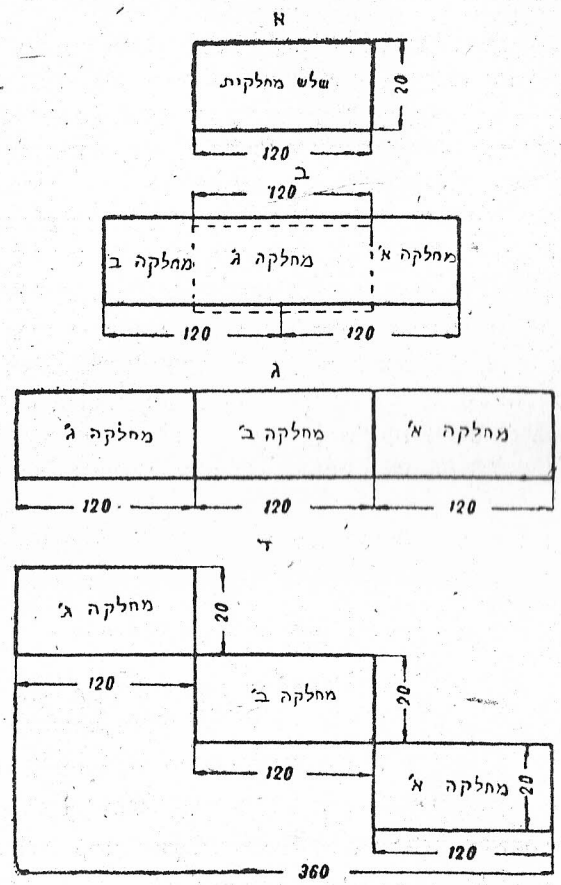
מתוך התקנון ניתן להסיק שהרוסים מעריכים, כי מטוח של 1500 מטר יוכל טנק בעמידה להשיג פגיעה אחת בשתי יריות. אך מאחר שאין זה די רק לפגוע בטנק — שכן המטרה היא להשמידו — יש להביא בחשבון ארבע יריות בממוצע. בשביל הטיווח ישתמשו בשני פגזים נוספים. מכאן שלהשמדת טנק של אויב יש צורך ב-5—6 פגזים. מספר פגזים זה יירה תוך דקה אחת לערך — דבר אשר קרב, מול האויב. נראה כנקודת תורפה. לפי ההוראות של התקנון יקוצר משך זמן זה ע"י הגדלת מספרם של הטנקים. קבוצת-טנקים אחת צורכת, לפי חישובים יוסיים, 7—9 פגזים, תחת 5—6 פגזים, להשמדת מטרה אחת. על-ידי-כך יקוצר

תרחים 1. חלוקת-האש של פלוגת-טנקים בהתקפה. חלק של צונו המקומות ברשימת הנגיפוניים לתואיים סופוגרפיים ויערות, ואילו איירים חנם שמות ישובים וחות. בחורשה שלפניה הנהר (בתרחים מ'לטמ) ניתן להבחין במערך-המוצא של פלוגת טנקים, ממנו משחרעים קווי-ההתקדמות של שלוש המחלקות, שסומנו בקוים מרוסקים. שכל מאוחר יותר בהתקפה, תוך תמרון ומת'אש על ידי מחלקות וטנקים בודדים, נראה מתוך קווי הנקודות וסימנים מרוסקים של טנקים. כן נראים עמדות-היריב, תותחיו וכלי-נשק כדורים של הרגלים. מחלקת-טנקים מסומנת על ידי ראשי-חץ החצוי על ידי 'בריח' אחד; ופלוגת-טנקים — על ידי ראשי-חץ החצוי על ידי שני 'בריחים'.

הפגיעה של פגז הוא 40×20 מטר ואזור ההשמדה המוחלט הוא 10×5 מטר, יש להתחשב במקרה הראשון ב-50 אחוז, ובמקרה השני ב-90 אחוז של פגיעות במטרות חיות.

בעמוד 20 של התקנון מופיע מרשם, המציג את אזורי הפגיעה של אש

תרשים 3. אזורי הפגיעה תוך ירי פלוגת-טנקים.

א) כשכלל המחלקות נקבעת נקודת-מכון אחת;

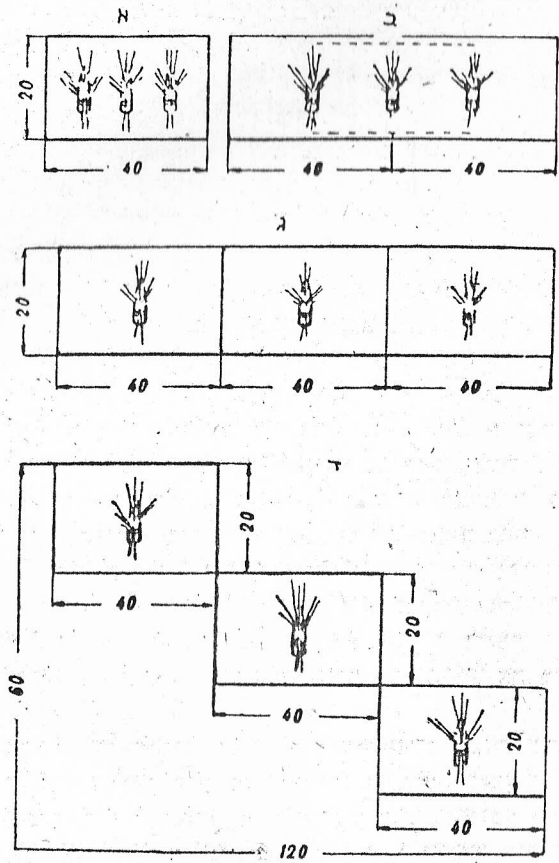
ב) כשנקודות המכון מחולקות לאורך החזית, ולכל מחלקה נקודת-מכון, באזור אש משלה (החופפים חלקית זה את זה);

ג) כשנקודות המכון, באזורי הפגיעה, מחולקים ברורות בין המחלקות לאורך החזית;

ד) כשנקודות המכון ערוכות במדורג ומחולקות בין המחלקות (כשכל אחת מהן זקוקה לכינון-כוונת שונה).

הזמן במידה ניכרת. אם תרכוז אשם של ארבעה טנקים על מטרה בשתי יריות מכל טנק, יקוצר הזמן ל-15—20 שניות.

ביריה על מטרות חיות מתואר שטח הפגיעה של פגז 85 מ"מ, 20×40 מטר. בהתאם לכך יכולה מחלקת-טנקים לכסות שטח של 120×40 מטר. לעומת זאת גדל שטח הפגיעה בפלוגת-טנקים פי-2 או $2\frac{1}{2}$ (כאן מתחשב התקנון בעובדה שלא כל הטנקים יכולים להשתתף בקרב). התקנון טובע שכל מפקד פלוגת-טנקים יכיר את אזורי הפגיעה של כלי-הנשק אשר בטנקים שלו. אם, לדוגמה, אזור

תרשים 2. אזורי הפגיעה תוך ירי מחלקת-טנקים.

א) כשנקבעת נקודת-מכון אחת;

ב) כשנקודות המכון מחולקות לאורך החזית במרחק של 20 מ' זו מזו;

ג) כשנקודות המכון מחולקות לאורך החזית במרחק של 40 מ' זו מזו;

ד) כשנקודות המכון ערוכות באופן מדורג (ולאש המכוונת אל כל אחת מאלו כבינון-כוונת שונה).

מחלקת-טנקים לפי טיב המטרה. (מרשם מס' 2). מרשם מספר 3, בעמוד 21, מראה את אזור-הפגיעה של אש פלוגת-טנקים, בדומה למחלקות, לפי מטרים מרובעים.

שיתוף הפעולה הטקטי ביחידת-משנה טנקית בקרב

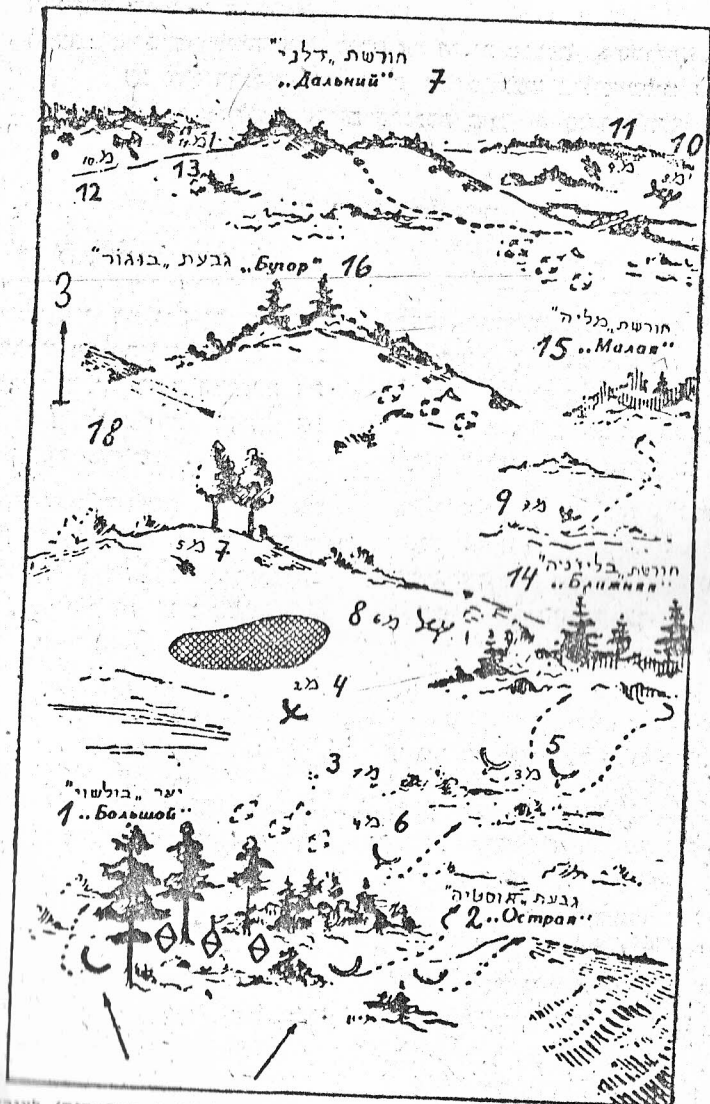
האימון הטקטי והאימון בתנאי-קרב מתחיל אצל הטנקאי הפרט, נמשך בצות בכללו ולבסוף מגיע לשיתוף הפעולה בתוך המחלקה. האימון עולה בהדרגה, ממשימות ומתפקידים פשוטים ביותר עד תמרוני ההתקפה המורכבים ביותר; משולחן-החול ועד לאימון בשטח. בעבודה על יד שולחן-החול יש לשמור על היחס הקיים במציאות בין גודל העצמים והמרחקים. אם, לדוגמה, נראה טנק מטיפוס „נמר“ בתנועה אנפית, במרחק של 1000 מטר, בזווית של 0—02 בגובה, ובזווית של 0—04 באורך, הרי מימדיו על שולחן-החול צריכים להיות 2 ס"מ בגובה ו-4 ס"מ באורך — באם המרחק אליו סומן ב-10 מטר.

מנהל התרגיל מציין את נקודות הפגיעה, בהצביעו על הפגיעה לא יותר משניה אחת, ושואל את החניכים על צעדיהם הבאים. אם היריה לא פגעה כלל (על שולחן-החול), לא תצוין שום פגיעה ויוכרו שהאויב לא נפגע והוא ממשיך לירות. להכנת תרגילים טקטיים מעין אלו עם מחלקת טנקים, חייב מנהל התרגיל לערוך לעצמו תכנית-מסגרת אשר בה יפורטו מהלך-התרגיל במצבים הבודדים ופתרונם.

תכנית-מסגרת כללית כזו ניתנת בתקנון המוזכר בלויית מרשם המצורף בזה למאמר.

תכנית לתרגיל-אש טקטי על שולחן-חול

1. נושא: פעילות מחלקת טנקים ברדיפה.
2. מטרת ההדרכה:
  - (א) אימון מפקד יחידת-המשנה בניהול האש.
  - (ב) אימון מפקדי-הטנקים בפתרון בעיות-אש.
3. היקף: קבלת החלטה ומתן פקודה ע"י מפקד המחלקה; בקרת-האש ופתרון תפקידי-האש הטקטיים ע"י מפקדי-הטנקים הבודדים.
4. משך הזמן: שעתיים.
5. אמצעים: שולחן-חול, מטרות, צריחי-אימונים, דגלונים.
6. משתתפים: מפקד-המחלקה ומפקדי-הטנקים של-מחלקת-הטנקים ה-3 של רגימנט-הטנקים הראשון.
7. הנחיה: „הוראות לגייסות המשוריינים והממוכנים של הצבא האדום“

תרגילים 4. דוגמה של תנוחת-חיריב (דהינו, המטרות למחלקה חמתאמנת) לצורך שיתוף תרגיל-אימון בטקטי-חיריב למחלקת-טנקים על שולחן-חול.

חלק ראשון, עמודים 247, 258, 295, 299—302, כללי-אש, ותקנות.
תכנית-אימון (ראה מרשם 4).

החזב: בהתקפת לילה הטל לגרש את האויב מגבעת „אוסטרייה“ בשיתוף עם חיל-הרגלים. עם עלות השחר כבש חיל-הרגלים שלנו את הגבעה. מחלקת-הטנקים התכנסה בזמן זה בנקודת הכינוס שלידי יער „בולשוי“.

מהלך של תרגיל שולחן-חול

פעילות החניכים

מפקד המחלקה מתמצא בשטח, עורך את המחלקה בשטח-הכינוס, מסביר למפקדי-הטנקים את המצב, מארגן את פעילות הצופים, מקים את הקשר בתוך המחלקה ומפנה את הפצועים.

מפקד הטנק מסביר לצות שלו את מצב הטנק בשטח ונותן פקודה להסוות את הטנק. עם זאת הוא מסביר לצות את המצב, נותן הנחיות בדבר כיוון התצפית של כל איש והוראות לכוננות קרבית.

מוסר דו"ח למפקד המחלקה על כוננותו הקרבית של הטנק שלו.

לאחר שמפקד המחלקה קידם את המחלקה לקצהו הצפוני של יער „בול“ שויי נותן הוא את הפקודה הבאה: „האויב מבצע נסיגה לפאתה של חור“ ש „בליז'נייה“. אש חוסמת לפאת החורשה, 1500 מטר, חמש יריות כל אחד, אש מן המקום. פגז ראשון לפי קודתי: אש.“

מפקד הטנק מתכוון לפתוח באש על קצה היער ומודיע למפקד המחלקה על נכונותו לפתוח באש. הם יורים את הפגז הראשון לפי פקודת מפקד

פעילות מנהל התרגיל

4. מציין את מצב פגיעות הפגזים ומודיע כי מפקד טנק מס' 3 אינו יכול לראות את הפגיעות שלו אולם מפקד המחלקה רואה אותן.

5. מסביר שמטרות מס' 1, ומס' 2 הושמדו, ומראה למפקדי-הטנקים מס' 2 ומס' 3 מטרות מס' 3 ומס' 4.

6. מוסר למפקד-המחלקה הודעה שק בוצות חיל-רגלים של האויב נסוגות לכיוון חורשת „מאליה“, בחיפוי אש מקלעים.

באותו זמן הוא מוסר הודעה חדשה למפקד המחלקה:

„קבלת באלחוט ציון-מטרות שני עצים, עמדת-הגנה נגד-טנקית של האויב.“ מציין את המטרות מס' 5 ומס' 6.

7. מסמן את תנוחת מחלקת-הטנקים בגבול חורשת „בליז'נייה“ וליד שני העצים ועורך בקורת על פעילות אחד ממפקדי-הטנקים.

8. מסביר למפקד-המחלקה שהוא רואה כיתת-רגלים של האויב הנסוגה לעבר התיב המשוקע שלידי יער „דאלני“. בתוך גורה זו מסמנת-החור“ שה „מאליה“ את המטרה מס' 7.

פעילות החניכים

המחלקה, ואת השאר — באורח עצמאי. המטרות מס' 1 ומס' 2 מועסקות בבת-אחת באש.

מפקד-המחלקה מתקן את אש הטנק מס' 3.

מפקדי-הטנקים מציינים את המטרות לתותחנים ונותנים פקודות אש.

מפקד-המחלקה מחליט לרדוף אחרי האויב ונותן פקודה להניע את המנועים. מפקד-המחלקה נותן פקודה באמצעות האלחוט: „שני עצים, עמדה נגד-טנקית, טנקים מס' 2 ומס' 3, כל אחד 4 פגזים.“ הוא עצמו מנהל את האש בכיוון-ירי 12. מפקדי הטנקים מוצאים את המטרות ונותנים פקודה לפתיחת אש. מיד לאחר זאת נותן מפקד-המחלקה פקודה „קדימה“. לטנק מס' 3 הוא נותן פקודה לצפות על פאת חורשת „בלישניה“.

מפקד-הטנק מודיע על גורת-התצפית של הצות שלו ומראה לאיזה כיוון הוא עצמו צופה.

מפקד-המחלקה מחליט לנוע לכיוון הג' שר מימין ליער „דאלני“ ונותן את הפקודה: „הטנק שלי וטנק מס' 2 לכיוון יער „דאלני“, במלוא המחירות קדימה! טנק מס' 3 נשאר על יד

גבעת "בוגור" וצופה שמאלה אל פאת היער!

מפקד-המחלקה נותן פקודה לטנק מס' 2 לפתוח באש מן המקום על חיל-הרגלים של האויב שעל יד הגשר. הוא עצמו פותח באש תותח על התותח-הנגד-טנקי ואחר-כך מעתיק את האש על המקלעים של האויב.

מפקד-המחלקה מחליט לעקוף את יער "דאלני" משמאל ונותן פקודה באלחוט: "טנק מס' 2, להתקדם כמוני!"

מפקד-המחלקה מחליט להשמיד את הטנקים של האויב באש-מן-המקום ונותן פקודה: "טנק מס' 3 אש על התותח מן-המקום, טנק מס' 2 אש על טנק האויב מן-המקום." הוא עצמו פותח באש על הטנקים.

מפקדי הטנקים עוצרים את הטנקים שלהם מאחרי מחסה ונותנים פקודה לפתיחת אש אל המטרות המצויינות.

מפקד-הטנק ממנה תותחן אחר וממשיך באש.

9. מסמן את פאת יער "מאליה", שעדיה הגיעו, ואת הגבעה "בוגור", ומוסר למפקד המחלקה ידיעה, כי הוא רואה כיתות חיל-רגלים החוצות את הנחל, וכי מעבר לנחל נמצאים בעמ"ד-אות-אש תותח אחד וכמה מקלעים. הוא מציין את המטרות מס' 8 ומס' 9 (תותח).

הוא מודיע שהנחל אינו ניתן למעבר על יד הגשר.

10. כאשר המחלקה הגיעה לגבול יער "דאלני", מודיע הוא למפקד-המחלקה שקבוצת טנקים של האויב עברה להתקפת-נגד (מראה מטרות מס' 10 ומס' 11).

11. מודיע שבטנק מס' 3 נפגע התותחן.

ניתוח:

- א — מטרת התרגיל.
- ב — פעילות מפקד המחלקה: מתן הוראות וניהול המחלקה בקרב.
- ג — פעילות מפקדי הטנקים: תצפית על שדה-הקרב, גילוי מטרות ובחירתן, ציון מטרות, פיקוד על הטנק ועל האש.
- ד — קביעת המגרעות היסודיות בהכנת מפקדי הטנקים בבקרת-האש, וסילוקן של מגרעות אלו.

מדף ספרים

ספרים חדשים בעלי-ענין לאיש-הצבא

כללי

1) Atlantic Alliance-NATO's Role in the Free World. A Report by a Study Group, Royal Institute of International Affairs, London, 1953, 172 p., \$ 1.25.

סיכום תפקידי האמנה הצפון-אטלנטית במסגרת הגנת ארצות המערב.

2) BUCKLEY, CHRISTOPHER: Greece and Crete 1941, The Second World War, Her Majesty's Stationery Office, London, 1952, 311 p., 12 s. 6 d.

פעילות הכוחות הבריטיים ביוון ובכרתים בנסותם לעמוד בפני הפלישה הגרמנית.

3) CHURCHILL, PETER: Of Their Choice, Mission to Wartime France, Hodder & Stoughton, London, 1952, 217 p., 12 s. 6 d.

פעולות-מחתרת בריטיות בצרפת הכבושה. המחבר: מפקדה, וכעת בעלה, של "אודס" — הסוכנת הבריטית המפורסמת, בעלת צלב ג'ורג'.

4) GOERLITZ, WALTER: History of the German General Staff 1657—1945, F. A. Praeger Inc., N. Y., 1953, 508 p., Illustr., \$ 7.50. תולדותיו של המטה הכללי הגרמני. מחקר מקיף, פרי עטו של מלומד גרמני.

5) HILLSON, NORMAN: Alexander of Tunis, The British Book Center, N. Y., 1953, 252 p., \$ 3.50.

ביאוגרפיה של הפלד-מרשל לורד אלכסנדר, מיניסטר-ההגנה הבריטי.

6) SHEPPARD, MAJ. E. W.: The Study of Military History, Revised Edition, Including the 1939—45 War, Gale & Polden, Aldershot, 1952, 242 p., 15 s.

הערות ללימוד ההסטוריה הצבאית. ספר-עזר לקצינים המתכוננים לכחינות-הכניסה של בית-הספר-למטה הבריטי.

י ב ש ה

- 1) LONG, GAVIN :
To Benghazi, Published by the Australian War Memorial,
(Obtainable through Anglo Books, N. Y.) 350 p., 25 s.
הדרך הראשון של תולדות הכוחות האוסטרליים אשר נלחמו בצפון אפריקה במלחמת-
העולם השניה.
- 2) SWIGGETT, HOWARD :
March or Die, The Story of the French Foreign Legion,
Putnam, N. Y., 239 p., Illustr., \$ 3.75.
תיאור לגיון הזרים הצרפתי.
- 3) TRENAMAN, JOSEPH :
Out of Step, A Study of Young Delinquent Soldiers in
Wartime, Methuen, 1952, 223 p., 21 s.
סקירת בעית החילים העברניים.

נ ו י ר

- 1) CRAVEN, W. F. & CATE, J. L. :
The Army Air Forces in World War II, Vol. V, The Pacific,
June 1944—August 1945, University of Chicago Press,
1953, 878 p., \$ 8.50.
הכרך האחרון של תולדות כוחות האויר של צבא ארה"ב במלחמת-העולם השניה.
- 2) GEEN, FOX :
The ABC of Gliding, Allen & Unwin, London, 103 p.,
12 s. 6 d.
יטודות אמנות-הדאיה.
- 3) MORLEY, A. W. :
Aircraft Propulsion-Theory and Performance, Longmans
Green, London, 1953, 28 s.
אופני הנעת מטוסים — להלכה ולמעשה.

נ י

- 1) CALLENDER, SIR GEOFFREY & HINSLEY, F. H. :
The Naval Side of British History, 1485—1945, Chris-
tophers, 1953, 18 s.
דברי-ימי-בריטניה מנקודת מבט ימית.
- 2) MARDER, ARTHUR J. :
Portrait of an Admiral, The Life and Papers of Sir Herbert
Richmond, Harvard University Press, 1953, 407 p., \$ 6.00.
ביוגרפיה של אחד מהוגי-הדעות הימיים הבריטיים היוזעים ביותר.
- 3) NOEL, JOHN V. :
Naval Terms Dictionary, Van Nostrand, N. Y., 247 p.,
\$ 4.50.